

Hana Hobljaj, dipl. iur.

Javnobilježnički prisjednik u uredu javnog bilježnika Ruže Hobljaj i stalni sudski tumač za slovenski jezik, hana.hoblaj@gmail.com

UDK 347.724:336(497.5)
Izvorni znanstveni rad

Dodatne činidbe kao poseban oblik financiranja društva s ograničenom odgovornošću

Hana Hobljaj

Sažetak

Članovi društva s ograničenom odgovornošću kao alternativan način financiranja društva mogu društvenim ugovorom ugovoriti dodatne činidbe. Obvezu na dodatne činidbe društvenim ugovorom mogu preuzeti neki ili svi članovi društva u obliku uplate novca ili ispunjenju drugih činidbi koje imaju imovinsku vrijednost, čime se ne povećava temeljni kapital. Unosom dodatnih činidbi u rezerve kapitala društvo stječe kapital potreban za poslovanje bez provođenja posebnih formalnosti koje su propisane za povećanje temeljnog kapitala ili zajma kojim se nadomješta temeljni kapital. Rezerve kapitala u koje su unesene dodatne činidbe mogu se upotrijebiti u zakonom propisane svrhe, a kada se za to ispune uvjeti, rezerve kapitala mogu se pretvoriti u temeljni kapital, što će de lege ferenda biti od značaja prilikom prelaska Hrvatske u eurozonu radi usklađivanja temeljnog kapitala i nominalnih iznosa poslovnih udjela sa zakonskim propisima. Ispunjenjem pretpostavki propisanih zakonom dodatne novčane činidbe mogu se vratiti članovima društva, dok za dodatne nenovčane činidbe članovi društva imaju i pravo na naknadu koja ne smije biti veća od vrijednosti činidbi koje trebaju ispuniti.

Ključne riječi: društvo s ograničenom odgovornošću, dodatne činidbe, dodatne novčane činidbe, dodatne nenovčane činidbe, rezerve kapitala.

I. UVOD

Članovi društva s ograničenom odgovornošću zbog poboljšanja financijske strukture društva, bilo radi pokretanja novih poduzetničkih pothvata bilo radi sprečavanja prezaduzenosti društva, mogu koristiti različite načine financiranja. Najčešće se članovi odlučuju na povećanje temeljnog kapitala ili zaduživanje. Međutim, članovi društva s ograničenom odgovornošću kao alternativan način financiranja radi olakšavanja poslovanja društva mogu društvenim ugovorom ugovoriti dodatne činidbe. Obvezu na dodatne činidbe društvenim ugovorom mogu preuzeti neki ili svi članovi društva u obliku uplate novca ili ispunjenja drugih činidbi koje imaju imovinsku vrijednost, čime se povećava imovina

društva bez povećanja temeljnog kapitala. Unosom dodatnih činidbi u rezerve kapitala, pogotovo u vidu uplate novca, društvo stječe kapital potreban za poslovanje pod povoljnijim uvjetima od onih na tržištu kapitala.¹ Članovi društva time na jednostavniji i povoljniji način stavljaju na raspolaganje društvu sredstva potrebna za poslovanje izbjegavajući formalnosti propisane za povećanje temeljnog kapitala ili zajma kojim se nadomješta temeljni kapital. Prednost dodatnih činidbi jest u činjenici da se radi o članskom, a ne dužničkom

¹ Barbić J., Pravo društava, Društva kapitala, Knjiga druga, Svezak II, Društvo s ograničenom odgovornošću, društvo za uzajamno osiguranje, kreditna unija, europsko društvo, zadruga, europska zadruga, Sedmo, izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Organizator, Zagreb, 2020., str. 243.

izvoru sredstava, kao i u većoj fleksibilnosti prilikom vraćanja uplaćenog iznosa članu društva.

Odredbama čl. 391. Zakona o trgovačkim društvima² (dalje ZTD) uređen je pravni institut dodatnih činidbi, s time da su se zakonske odredbe navedenog instituta u Hrvatskoj u više navrata mijenjale. Tako su dodatne činidbe odredbom čl. 391. ZTD-a³ iz 1993. godine bile predviđene samo u obliku nenovčane obveze. Prema uređenju iz 1993. godine, jedan ili više članova društva društvenim su se ugovorom mogli, uz obvezu uplate temeljnog uloga, obvezati na uoženje nenovčanih činidbi koje imaju imovinsku vrijednost. Stoga se prema tom uređenju nije mogla ugovoriti naknadna novčana uplata, već isključivo nenovčana činidba koja ima imovinsku vrijednost i za koju je članu pripadala naknada.⁴ Međutim, odredbom čl. 182. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o trgovačkim društvima⁵ (dalje ZIDZTD 2003) iz 2003. godine dodani su novi stavci od 1. do 5., a dotadašnja odredba čl. 391. ZTD-a iz 1993. godine postaje st. 6. ZTD-a.⁶ Prema navedenim izmjenama i dopunama iz 2003. godine uvela se i mogućnost dodatnih novčanih uplata, a kojima se ne povećava temeljni kapital. Zadržavanjem dodatnih nenovčanih činidbi u st. 6. čl. 391. ZTD-a i uvođenjem dodatnih novčanih uplata zaokružuje se pravno uređenje dodatnih činidbi, čime se pridonijelo pravnoj sigurnosti, očuvanju kapitala društva i sprečavanju zlouporaba.⁷ Međutim, razlika između trenutnog uređenja dodatnih činidbi i uređenja iz 2003. godine jest u čl. 391. st. 2. ZTD-a kojim je bilo propisano da obveza članova društva na uplatu novca mora biti razmjerna njihovim poslovnim udjelima u društvu, s time da neki drukčiji ugovoreni omjer uplata nema učinka, a obveza novčane uplate može se društvenim ugovorom ograničiti određenim iznosom. Prve tri rečenice čl. 391. st. 2. ZTD-a iz 2003. godine brisane su na temelju odredbe čl. 119. Zakona o izmjenama i dopunama zakona o trgovačkim društvima⁸ (dalje ZIDZTD 2009) te je time ukinuto ograničenje glede

povezanosti dodatnih novčanih uplata s omjerom poslovnih udjela članova društva. Iako je navedeno zakonsko ograničenje ukinuto, članovi društva, zbog načela slobode ugovaranja, mogu društvenim ugovorom ugovoriti obvezu članova društva na dodatne uplate novca razmjerno nominalnim iznosima poslovnih udjela članova društva. Prema ranijim propisima, a također i prema važećim propisima, obvezu na dodatne novčane činidbe mogu preuzeti svi ili samo neki članovi društva. Ukidanjem razmjernosti novčanih uplata i visine poslovnih udjela samo je ojačana autonomija stranaka u uređivanju odnosa društvenim ugovorom. Time je omogućeno da se za svakog člana društva, uz njegovu suglasnost, ugovori različit položaj u društvu bez da se krši načelo jednakog položaja članova u društvu, jer ne moraju biti ugovorene jednake obveze za sve članove društva.⁹

Cilj je rada prikazati svrhu dodatnih činidbi i moguće pravne posljedice korištenja tog pravnog instituta. U radu će se nastojati prikazati pravna priroda i teorijska osnova dodatnih činidbi, praktična svrha uporabe dodatnih činidbi u poslovnoj praksi, kao i postupak vraćanja dodatnih činidbi iz rezervi društva. Rad je uz uvod i zaključak podijeljen na pet cjelina. U drugoj cjelini obrađene su dodatne činidbe razlikujući dodatne novčane uplate od dodatnih nenovčanih činidbi. U trećem je dijelu detaljnije prikazan društveni ugovor kao obvezan oblik ugovaranja dodatnih novčanih i nenovčanih činidbi uz sudjelovanje javnih bilježnika. Četvrti dio rada obrađuje rezerve društva s osobitim osvrtom na rezerve kapitala i povećanje temeljnog kapitala iz tih rezervi s *de lege ferenda* prijedlozima zbog ulaska Hrvatske u eurozonu. Prestanak dodatnih činidbi i prijenos poslovnog udjela opterećenog dodatnim činidbama prikazan je u petom dijelu, dok je u šestom dijelu rada napravljena poredbenopravna analiza pravnih sustava koji također poznaju pravni institut dodatnih činidbi.

II. DODATNE ČINIDBE

Dodatne činidbe, kao specifičan pravni institut, predstavljaju društvenim ugovorom preuzetu obvezu članova društva s ograničenom odgovornošću u vidu dodatnih uplata novca ili ispunjenja drugih činidbi¹⁰ koje imaju imovinsku vrijednost, čime se ne povećava temeljni kapital društva, a u svrhu

2 Zakon o trgovačkim društvima NN 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19.

3 Zakon o trgovačkim društvima NN 111/93.

4 Filipović, V., Gorenc V., Slakoper Z., Zakon o trgovačkim društvima s komentarom, Druga, izmijenjena i dopunjena naklada, RRIF, Zagreb, 1996., str. 546.

5 Zakon o izmjenama i dopunama zakona o trgovačkim društvima NN 118/03.

6 Novelom od 2007. čl. 391. u cijelosti je izmijenjen kako ne bi bilo dvojbe glede sudbine dosadašnjeg jedinog stavka prije Novele od 2003., a riječ je o tome da je izmijenjen tekst st. 1.–5. Novele od 2003., a tekst prethodne odredbe unesen je u st. 6.

7 Barbić J., Markovinović H., Zakon o trgovačkim društvima, Zakon o sudskom registru, Pravilnik o načinu upisa u sudski registar s obrascima, uputa. S uvodnim objašnjenjima, napomenama i abecednim kazalima. Drugo, dopunjeno izdanje. Organizator, Zagreb, 2005., str. 32–33.

8 Zakon o izmjenama i dopunama zakona o trgovačkim društvima NN 137/09.

9 Bogdanović O., „Dodatne činidbe u društvu s ograničenom odgovornošću“, Pravnik : časopis za pravna i društvena pitanja, Vol. 46 No. 93, 2013., str. 158.

10 „Činidba je aktivna ili pasivna radnja koju je jedna strana dužna u pravnom odnosu izvršiti drugoj strani.“ Činidba je također predmet obveze, a da bi obveza bila valjana, činidba mora biti moguća, dopuštena, određena ili određiva. Pezo V., Pravni leksikon, Leksikografski zavod Miroslava Krležje, Zagreb, 2007., str. 178.

dodatnog financiranja i olakšavanja poslovanja društva.

Članskim obvezama na koje se primjenjuju pravila prava društava, uz obvezu uplate poslovnog udjela kao glavne obveze člana društva, smatraju se i obveza na dodatne činidbe te obveza na lojalno postupanje prema društvu i drugim članovima društva.¹¹ Obveza na dodatne činidbe može se *stipulirati* isključivo društvenim ugovorom na način da se uz obvezu uplate uloga članovi društva obvežu i na dodatne uplate novca ili ispunjenje drugih činidbi koje imaju imovinsku vrijednost.

2.1. Dodatne novčane činidbe

Članovi društva mogu društvenim ugovorom ugovoriti obvezu na dodatne novčane činidbe čije ispunjenje ne dovodi do povećanja temeljnog kapitala društva, a preuzeti ih mogu svi ili samo neki članovi društva. Stoga se društvenim ugovorom može odrediti dodatna novčana obveza člana koja za činidbu ima uplatu novca, a da se time ne povećava temeljni kapital društva. Odredbe čl. 391. st. 3. i 4. ZTD-a razlikuju obvezu člana na dodatne novčane uplate u ograničenom iznosu i obvezu člana na dodatne novčane uplate u neograničenom iznosu.

2.1.1. Dodatne novčane uplate u ograničenom iznosu

Kada je društvenim ugovorom obveza člana na naknadnu uplatu novca ograničena točnim iznosom ili najvišim iznosom, a član društva tu obvezu ne ispuni po dospelosti, tada će se na njega primjenjivati odredbe ZTD-a o zakašnjenju s ispunjenjem obveze uplate uloga, ako društvenim ugovorom nije što drugo određeno.¹² U tom slučaju članovi društva društvenim ugovorom mogu ugovoriti točno određen novčani iznos koji je potrebno naknadno uplatiti ili mogu odrediti postotak razmjern nominalnim iznosima poslovnih udjela, odnosno na drugi način odrediti novčani iznos koji je potrebno naknadno uplatiti, tako da se radi o novčanoj obvezi koja je određena ili određiva na temelju društvenog ugovora. Društvenim ugovorom može se ugovoriti i rok ili datum dospjeća obveze na dodatne uplate novca, a ukoliko nije određeno dospjeće, tada uprava može od članova društva zahtijevati ispunjenje dodatne novčane uplate odmah.¹³ Ukoliko član društva ne ispuni dodatnu činidbu uplate novca nakon što to od njega zatraži uprava, tj. nakon dospelosti, tada će odgovarati kao za zakašnjenje s uplatom poslovnih udjela. Smatra se

da je član društva pao u zakašnjenje ako u roku dospjeća nije ispunio dodatnu novčanu činidbu, a ako društvenim ugovorom nije određeno dospjeće, tada ako ne uplati novac odmah po pozivu uprave na ispunjenje.¹⁴ Međutim, član društva koji nije ispunio dodatnu obvezu može se pozvati na načelo jednakog položaja svih članova društva i odbiti ispunjenje dodatne činidbe sve dok uprava ne postavi zahtjev za ispunjenje dodatnih činidbi prema drugim članovima.¹⁵

Ako član društva padne u zakašnjenje s ispunjenjem dodatne novčane činidbe ograničene točnim iznosom ili najvišim iznosom, primjenjivat će se odredbe o zakašnjenju s uplatom poslovnih udjela, ako društvenim ugovorom nije što drugo određeno. Za člana će društva, uz obvezu ispunjenja dodatne činidbe, nastati i obveza plaćanja zateznih kamata u visini propisane stope zakonske zatezne kamate ako društvenim ugovorom ili odlukom organa društva donesenom prije preuzimanja obveze naknadne uplate novca nije određena viša kamatna stopa.¹⁶ Ako član društva ne ispuni svoju obvezu dodatne uplate novca ni nakon što ga uprava na to pozove, uprava može putem tužbe tražiti ispunjenje dodatne činidbe i zatezne kamate, a ukoliko je zbog zakašnjenja društvu nastala šteta, tada može protiv člana (ako postoji krivnja) postaviti i odštetni zahtjev.¹⁷ Društvo mora voditi računa i o općem roku zastare, jer zahtjev za uplatom zastarijeva nakon proteka pet godina od dospelosti obveze na dodatne novčane uplate.¹⁸ Ako društvo ne postavi zahtjev prema članu društva koji mora ispuniti obvezu dodatne uplate novca, tada drugi član društva može tužbom *actio pro socio* zahtijevati od njega ispunjenje obveze prema društvu. Radi se o supsidijarnom pravnom sredstvu koje će drugi član koristiti samo ukoliko društvo ne postavi zahtjev prema članu koji ima obvezu prema društvu.¹⁹ Ovlaštenje drugog člana za podizanje tužbe *actio pro socio*, odnosno zahtijevanje ispunjenja dodatne činidbe člana prema društvu, proizlazi iz obveze lojalnog postupanja članova prema drugim članovima i društvu, jer članovi društva imaju interes da se ispune dodatne činidbe, a sve u svrhu ostvarenja cilja društva.

S obzirom na to da se *mutatis mutandis* na zakašnjenje s ispunjenjem dodatne novčane činidbe primjenjuju odredbe o zakašnjenju s uplatom poslovnih udjela, zakašnjenje dodatne uplate novca može imati za posljedicu i *kaduciranje*. Da bi se

11 Barbić J., *Op. cit.* (bilj. 1.), str. 215.

12 Česić Z., „Ispunjenje dodatnih činidaba člana društva s ograničenom odgovornošću”, RRiF br. 6/10, Zagreb, 2010., str. 159.

13 Barbić J., *Op. cit.* (bilj. 1.), str. 246.

14 Vidi više o zakašnjenju u Klarić P., Vedriš M., *Gradansko pravo*, Narodne novine, Zagreb, 2008., str. 474–476.

15 Barbić J., *Op. cit.* (bilj. 1.), str. 246–247.

16 Čl. 399. ZTD.

17 Barbić J., *Op. cit.* (bilj. 1.), str. 224.

18 Čl. 225. Zakona o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21 (dalje ZOO).

19 Barbić J., *Op. cit.* (bilj. 1.), str. 300.

društvu omogućilo pribavljanje novčanih sredstava koje je član trebao unijeti u društvo, čl. 400. ZTD-a propisuje mogućnost isključenja člana koji nije po dospelju ispunio svoju obvezu dodatne uplate novca. Do isključenja člana društva koji je u zakašnjenju s uplatom dodatne novčane činidbe može doći ako društvo preporučenim pismom člana društva pozove na uplatu i istovremeno ga upozori da će biti isključen iz društva ako u naknadnom roku koji je određen u pozivu, a koji ne može biti kraći od mjesec²⁰ dana od dana primitka pisma, ne ispuni svoju obvezu. Međutim, na društvu je odluka hoće li sudskim putem tražiti prisilno ispunjenje dodatne novčane činidbe ili će tražiti isključenje člana društva koji nije ispunio dodatnu uplatu novca, s time da društvo može istovremeno provoditi oba postupka.²¹ Isključenje člana društva koji je u zakašnjenju s dodatnom uplatom novca indirektno je propisano *kogentnom* zakonskom normom u čl. 400. ZTD-a koja ne dopušta izuzeće pojedinog člana društva od primjene odredaba zakona u tom dijelu, odnosno član društva ne može se osloboditi pravnih posljedica propisanih zakonom.²² Stoga se društvenim ugovorom ne bi mogle mijenjati pretpostavke i postupak *kaduciranja*, ali članovi društva mogu, na temelju čl. 420. st. 1. ZTD-a, društvenim ugovorom izričito *stipulirati* da je neispunjenje dodatne činidbe uvjet za isključenje člana iz društva.²³ Ako član društva koji je u zakašnjenju ni nakon poziva na uplatu i upozorenja na isključenje ne ispuni dodatnu novčanu činidbu u određenom naknadnom roku, uprava društva oglašava da je član u korist društva izgubio svoj poslovni udio i uplatu tog udjela te sve ono što je na ime dodatne novčane činidbe djelomično uplatio.²⁴ O navedenom uprava društva obavještava člana preporučenim pismom. Ako na odgovarajući način slijedimo odredbe čl. 400. u st. 3. ZTD-a, zaključujemo da član društva isključenjem gubi sva prava u društvu, ali mu i dalje ostaje obveza uplate neuplaćene dodatne novčane obveze.²⁵ Prema toj odredbi član ne samo da je isključen iz društva i nema pravo na povrat uplaćenog već mu i nadalje ostaje obveza prema društvu uz obvezu naknade štete ako je ona nastala društvu. Međutim, potrebno je uzeti u obzir činjenicu da ZTD ne propisuje dospelju obveze ispunjenja dodatne činidbe, budući da je noveliranjem ZTD-

a u 2003. godini brisana odredba da se dodatne činidbe moraju ispuniti do podnošenja prijave za upis osnivanja društva sudskom registru.²⁶ Stoga dospelju ispunjenja obveze na dodatne činidbe članovi društva mogu odrediti u društvenom ugovoru ili, u suprotnom, dodatna obveza dospelju odmah, nakon čega uprava društva može pozvati člana na ispunjenje dodatne novčane činidbe. Društvenim ugovorom članovi društva mogu ugovoriti da se dodatne činidbe uplate prije potpune uplate uloga ili nakon uplate uloga, što može utjecati na primjenu odredbi čl. 400. st. 2. i 3. ZTD-a i povrata uplaćenih dodatnih činidbi.²⁷ Ako su članovi društva dužni uplatiti dodatne novčane činidbe prije uplate uloga te neki član dode u zakašnjenje, tada može doći do *kaduciranja*, čime će član izgubiti članstvo u društvu i iznos koji je djelomično uplatio na ime dodatnih činidbi. Međutim, ako je dospelju dodatnih činidbi određeno nakon uplate uloga u cijelosti, tada će primjenom odredbe ZTD-a o isključenju člana koji je u zakašnjenju isključen član izgubiti uz poslovni udio i uplatu uloga za taj poslovni udio, a također i djelomičnu uplatu dodatne činidbe koja je eventualno učinjena.

Dodatne činidbe ne ulaze u temeljni kapital društva i moguće ih je pod zakonskim pretpostavkama vratiti članu društva ako su uplaćene nakon potpune uplate uloga. Smisao uplate poslovnog udjela i dodatnih novčanih činidbi jest pribavljanje kapitala koji je neophodan za financiranje poslovanja društva. Stoga je pravni institut *kaduciranja* u svrhu pribavljanja kapitala za društvo smisleno određen kako za slučaj zakašnjenja člana s uplatom uloga tako i za slučaj zakašnjenja s uplatom dodatnih činidbi. Potrebno je uzeti u obzir činjenicu da obvezu na dodatne činidbe ne moraju imati svi članovi, već se ta obveza određuje društvenim ugovorom uz suglasnost tog određenog člana, za razliku od obveze uplate poslovnog udjela koju imaju svi članovi. Obveza na dodatne činidbe može čak i za određenog člana prestati izmjenom društvenog ugovora ili odlukom društva.²⁸ Također, dodatne činidbe kao članske obveze slijede, odnosno vezane su uz poslovni udio te novi stjecatelj opterećenog poslovnog udjela preuzima i obvezu na dodatne činidbe. Kako prilikom isključenja člana zbog zakašnjenja s uplatom poslovnog udjela isključenog člana pripada društvu, postoje različita pravna stajališta glede toga drži li društvo poslovni udio isključenog člana kao povjerenik za onoga tko će kasnije steći taj poslovni udio kupnjom ili društvo drži poslovni udio kao svoj vlastiti udio.²⁹ Ovisno o navedenom, dodatna činidba prijeći će na novog

20 Rok u pravilu određuje uprava u pozivu na plaćanje, s time da taj rok svakako ne smije biti kraći od mjesec dana, ali može biti dulji. Društvo mora jednako postupati prema svim članovima društva koje se poziva na uplatu, pa se stoga svima mora odrediti jednak naknadni rok za uplatu.

21 Barbić J., *Op. cit.* (bilj. 1.), str. 225.

22 Čl. 405. ZTD.

23 Česić Z., Blažević L., „Dodatne činidbe u društvu s ograničenom odgovornošću“, RRIF br. 12/2008, Zagreb, 2008., str. 239.

24 Čl. 400. st. 2. ZTD.

25 Tako i Barbić J., *Op. cit.* (bilj. 1.), str. 229.

26 Česić Z., *Op. cit.* (bilj. 12.), str. 162.

27 Čl. 391. st. 5. ZTD.

28 Barbić J., *Op. cit.* (bilj. 1.), str. 243.

29 *Ibid.*, str. 229.

člana koji je stekao tako opterećen poslovni udio ili će prestati jer je došlo do sjedinjenja u trenutku kada je društvo steklo poslovni udio opterećen dodatnom činidbom. Međutim, obveza na dodatnu činidbu može ponovno oživjeti ako društvo prije dospijeća dodatne činidbe otudi taj poslovni udio.³⁰ Ako bi društvo držalo poslovni udio isključenog člana kao povjerenik i ne bi se moglo namiriti od prednika člana, tada će ono radi namirenja dodatne novčane činidbe s ograničenim iznosom, na temelju čl. 402. ZTD-a, prodati poslovni udio na zakonom propisane načine. Prodaja poslovnog udjela u tom se slučaju može izvršiti javnim nadmetanjem, osim ako ga uz cijenu stvarne vrijednosti udjela i suglasnost isključenog člana ne preuzme neki od postojećih članova društva, dok je prodaja na drugačiji način dopuštena samo uz suglasnost isključenog člana.³¹ Prodaja je moguća i slobodnom prodajom u roku od mjesec dana od kada su ispunjeni uvjeti da se udio proda, ali isključivo za iznos koji nije niži od vrijednosti udjela iskazane u izvještaju o financijskom položaju društva, dok se nakon roka od mjesec dana prodaja može izvršiti samo javnom dražbom.³² Smatram da bi društvo moglo zadržati poslovni udio isključenog člana koji nije ispunio dodatne novčane uplate kao vlastiti udio, a da se pritom ne povrijedi načelo održavanja kapitala, ako je društvenim ugovorom određeno dospijeće dodatnih novčanih činidbi nakon što su svi uloženi u cijelosti uplaćeni. Navedeno se može potkrijepiti činjenicom da bi se uplaćene dodatne novčane uplate mogle vratiti članu uz zakonske preduvjete jer dodatne činidbe ne ulaze u temeljni kapital. Također je izmjenom društvenog ugovora moguće naknadno promijeniti uvjete ispunjenja dodatnih činidbi te društvo može pojedinog člana društva čak i osloboditi obveze na dodatne činidbe.³³

Potrebno je također naglasiti da postoji različito zakonsko uređenje odgovornosti prednika isključenog člana zbog zakašnjenja s uplatom uloga i odgovornosti prednika člana društva koji nije uplatio dodatnu novčanu činidbu u ograničenom iznosu.³⁴ Temeljem čl. 391. st. 3. ZTD-a određeno je da prednik člana društva koji nije ispunio dodatnu novčanu činidbu u ograničenom iznosu odgovara za plaćanje društvu samo do visine obveze u vrijeme podnošenja prijave za upis njegova izlaska iz društva u knjigu poslovnih udjela, tj. prednik odgovara samo za iznos obveze koja je dospjela do trenutka podnošenja prijave za upis u knjigu poslovnih udjela.

30 *Ibid.*, str. 245.

31 *Ibid.*, str. 233–234.

32 Čl. 402. st. 2. ZTD.

33 Bogdanović O., *Op. cit.* (bilj. 9.), str. 164.

34 Vidi čl. 401. ZTD.

Slijedom svega navedenog uprava nije dužna isključiti člana iz društva zbog zakašnjenja s uplatom dodatnog novčanog iznosa, već po svojoj slobodnoj ocjeni, uzimajući u obzir svrhu potrebnih novčanih sredstava i mogućnost naplate od člana, odlučuje o mjerama koje će primijeniti radi pribavljanja kapitala. Kako bi se izbjegle nedoumice glede primjene mjera i postojećih zakonskih odredbi te smanjila mogućnost nastanka spora, *de lege ferenda* trebalo bi razmisliti o dodatnom detaljnom normiranju posljedica zakašnjenja člana s ispunjenjem dodatne novčane uplate u ograničenom iznosu, kao što je to učinjeno za dodatne novčane uplate u neograničenom iznosu, umjesto upućivanja na primjenu *mutatis mutandis* odredbi zakona o zakašnjenju s uplatom uloga. Svakako je preporučljivo da članovi društva prilikom sklapanja društvenog ugovora što detaljnije *stipuliraju* obveze na dodatne činidbe glede njihova unosa, povrata, posljedica neispunjenja i drugoga, a članovi mogu i naknadno izmjenom društvenog ugovora dodatno ili drukčije urediti navedeni pravni institut.

2.1.2. Dodatne novčane uplate u neograničenom iznosu

Dodatne novčane činidbe koje nisu ograničene određenim iznosom mogu biti naknadno određene u visini koja nije bila očekivana od strane člana društva. Radi toga je na temelju čl. 391. st. 4. ZTD-a detaljno propisan postupak za slučaj neispunjenja dodatne činidbe. Detaljne odredbe o postupanju propisane su u svrhu osiguravanja da takve dodatne novčane činidbe doista budu uplaćene.³⁵ Kada se radi o dodatnim novčanim uplatama u neograničenom iznosu, član društva može se, pod uvjetom da je u cijelosti uplatio ulog, osloboditi dodatne novčane uplate na način da u roku od mjesec dana nakon što se od njega traži plaćanje stavi svoj poslovni udio društvu na raspolaganje. Član društva dužan je u roku od mjesec dana od poziva na ispunjenje dodatne novčane uplate dostaviti neopozivu izjavu društvu, za koju nije propisan poseban oblik, a kojom očituje volju da stavlja svoj poslovni udio na raspolaganje društvu.³⁶ Ako član društva u tom roku ne izjavi da stavlja svoj poslovni udio na raspolaganje društvu preporučenim pismenom može obavijestiti kako se smatra da je njegov poslovni udio stavljen na raspolaganje društvu. Bilo da član sam stavi na raspolaganje svoj poslovni udio bilo da to učini društvo putem obavijesti, društvo mora taj poslovni udio u daljnjem roku od mjesec dana staviti u prodaju putem javne dražbe. Prodaja poslovnog udjela na drugi način, a ne javnom dražbom, mo-

35 Ćesić Z., Blažević L., *Op. cit.* (bilj. 23.), str. 237.

36 Barbić J., *Op. cit.* (bilj. 1.), str. 247.

guća je samo uz suglasnost člana društva čiji se poslovni udio prodaje.

Iznos dobiven prodajom poslovnog udjela društvo mora koristiti samo za zakonom predviđene svrhe, i to podmirenja troškova prodaje i podmirenja dodatne novčane činidbe, dok razliku koja nakon toga preostane društvo mora dati članu o čijem je poslovnom udjelu riječ.³⁷ Ako iznos dobiven prodajom poslovnog udjela ne bi bio dovoljan za podmirenje dodatne novčane uplate, tada bi taj poslovni udio *ex lege* pripao društvu koje bi moglo udio otuđiti za svoj račun.³⁸ Navedeni način podmirenja dužne dodatne činidbe člana društva društvenim je ugovorom moguće ograničiti na način da se primjenjuje samo kada dodatna novčana činidba prelazi neki određeni iznos. Međutim, ako dodatna novčana činidba ne prelazi društvenim ugovorom određeni najviši novčani iznos, tada će se postupiti jednako kao kod neispunjenja dodatne novčane uplate u ograničenom iznosu, tj. primjenjivat će se odredbe ZTD-a o zakašnjenju s uplatom uloga.³⁹

Slijedom svega navedenog, dodatne novčane činidbe možemo podijeliti na dodatne novčane činidbe u ograničenom iznosu bez prava napuštanja poslovnog udjela, ali uz mogućnost isključenja člana zbog zakašnjenja, zatim dodatne novčane činidbe u neograničenom iznosu s neograničenim pravom napuštanja poslovnog udjela te na dodatne novčane činidbe u neograničenom iznosu s ograničenim pravom napuštanja poslovnog udjela.⁴⁰

Istaknula bih da, prema odredbama čl. 391. st. 4. ZTD-a, kada se radi o dodatnim novčanim uplatama u neograničenom iznosu, posljedice stavljanja poslovnog udjela na raspolaganje društvu, koje može taj udio prodati, predstavljaju potpuno oslobođanje člana od obveze na dodatne novčane uplate, za razliku od zakonskih odredbi čl. 391. st. 3. ZTD-a o neispunjenju dodatne novčane uplate u ograničenom iznosu na koje se primjenjuju zakonske odredbe o zakašnjenju s uplatom uloga, što može dovesti do *kaduciranja*, čime se član ne oslobađa obveze na dodatne činidbe, iako u oba slučaja članu prestaje članstvo i društvo može prodati njegov udio.

2.2. Dodatne nenovčane činidbe

Dodatne nenovčane činidbe jesu one činidbe na koje se jedan ili više članova društva (pored uplate uloga) obvežu društvu i ne sastoje se u isplati novca, ali imaju imovinsku vrijednost i za njih članovima pripada naknada.⁴¹ Stoga se jedan ili više članova društva društvenim ugovorom mogu

obvezati da će za korist društva nešto dati, činiti, propuštati ili trpjeti. Znači, predmetom dodatnih nenovčanih činidbi može biti sve ono što može biti predmetom obveznopravnog ugovora.⁴² Ograničenje se očituje u tome da odredbe društvenog ugovora ne smiju biti protivne Ustavu Republike Hrvatske⁴³, prisilnim propisima i moralu društva.⁴⁴ Obvezu na dodatne nenovčane činidbe član društva može preuzeti društvenim ugovorom uz obvezu uplate uloga, a društvo se zauzvrat obvezuje platiti članu naknadu koja ne smije biti veća od vrijednosti činidbi.

Dodatne nenovčane činidbe mogu se podijeliti na osobne ili imovinske obveze članova društva.⁴⁵ Osobne nenovčane činidbe bile bi obveza vođenja poslova u društvu, zabrana konkurencije, *know-how* i sl. Osobne obveze člana mogu biti osobna svojstva, vještine, struka ili znanje nekog člana društva koje je potrebno za poslovanje društva ili drugi članovi društva smatraju da bi korištenje tih svojstava moglo doprinijeti uspjehu društva.⁴⁶ Primjer osobnih dodatnih činidbi bio bi kada je član društva po struci revizor, a predmet su poslovanja društva usluge revizije koje društvo ne može obavljati bez zaposlenog revizora, dok se imovinskim dodatnim nenovčanim činidbama smatraju obveze kupnje robe od društva, prodaje robe društvu, prijenosa patenta, žiga, industrijskog dizajna ili drugog prava industrijskog vlasništva društvu, obveza prodaje nekretnine ili njezina davanja u zakup društvu i slično.

Potrebno je naglasiti kako se plaćanje naknade za dodatne nenovčane činidbe članu društva ne može uračunati u njegov ulog, jer se dodatnim činidbama ne može povećati temeljni kapital, već se dodatne činidbe unose u rezerve kapitala koje se mogu koristiti u zakonom propisane svrhe. Radi se o obvezi društva da članu nadoknadi vrijednost unesenih nenovčanih činidbi. Temeljem čl. 406. st. 3. ZTD-a društvo smije članovima društva isplatiti naknadu za dodatne nenovčane činidbe na koje su se članovi društva uz uplatu uloga obvezali, i to sukladno mjerilima iz društvenog ugovora, pod uvjetom da naknada ne prelazi vrijednost tih činidbi bez obzira na to iskazuje li se neto dobit društva u računu dobiti i gubitaka. Međutim, potrebno je razlikovati odredbe članka 391. st. 6. ZTD-a od odredbi čl. 392. ZTD-a prema kojima se članu društva daje naknada za stvari ili prava koja taj član prenosi društvu kada se naknada priračunava njegovu ulogu ili se članu daju posebne pogodnosti u društvu. Također je potrebno dodat-

37 Bogdanović O., *Op. cit.* (bilj. 9.), str. 164.

38 Česić Z., *Op. cit.* (bilj. 12.), str. 160.

39 *Ibid.*, str. 161.

40 Barbić J., *Op. cit.* (bilj. 1.), str. 244.

41 Čl. 391. st. 6. ZTD.

42 Česić Z., Blažević L., *Op. cit.* (bilj. 23.), str. 238.

43 Ustav Republike Hrvatske NN 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14

44 Čl. 2. ZOO.

45 Filipović V., Gorenc V., Slakoper Z., *Op. cit.* (bilj. 4.), str. 546.

46 *Ibid.*

ne nenovčane činidbe razlikovati od unosa stvari i prava na ime uplate poslovnog udjela na temelju čl. 390. st. 3.–4. ZTD-a, što se osobito očituje u obvezi da se ulog unošenjem stvari i prava mora u cijelosti unijeti u društvo prije upisa društva u sudski registar, dok se dospelost dodatnih činidbi može ugovoriti prije upisa društva u sudski registar ili bilo kada nakon upisa. Općenito su odredbe o unosu stvari i prava u svrhu uplate poslovnog udjela mnogo strože od odredbi o unosu dodatnih nenovčanih činidbi.

III. DRUŠTVENI UGOVOR

Društvenim ugovorom uređuju se pitanja ustrojstva i unutarnjeg djelovanja društva te odnosi u društvu, ali se uz navedeno njime mogu urediti i pitanja koja nisu organizacijske naravi, pa stoga društveni ugovor predstavlja temeljni ustrojbeni akt društva s ograničenom odgovornošću koji sklapaju osnivači društva prilikom osnivanja društva.⁴⁷ Autonomija članova prilikom sklapanja društvenog ugovora ograničena je samo prisilnim propisima zakona. Za valjanost i nastanak društvenog ugovora propisan je poseban oblik, i to javnobilježnički akt⁴⁸ ili solemnizirana privatna isprava koju potpisuju svi osnivači društva.⁴⁹ Naknadne izmjene i dopune društvenog ugovora, da bi bile valjane, također moraju biti u obliku javnobilježničkog akta ili solemnizirane privatne isprave.

Prilikom sastava javnobilježničkog akta javni bilježnik mora se uvjeriti da su stranke sposobne i ovlaštene za sklapanje društvenog ugovora te da shvaćaju smisao, značenje i posljedice poduzetih radnji.⁵⁰ Temeljem izjava sudionika javni će bilježnik zapisati njihovu volju u pravnom jeziku, odnosno jasno će i određeno sastaviti javnobilježnički akt koji će sudionicima pročitati te postavljanjem neposrednih pitanja utvrditi odgovara li sadržaj isprave stvarnoj volji stranaka. Prije sastava javnobilježničkog akta javni će bilježnik strankama na razumljiv način opisati sadržaj i pravne posljedice namjeravanog pravog posla, upozoriti ih na moguće ostale okolnosti u vezi s namjeravanim pravim poslom, osim ako se radi o podacima koje je javni bilježnik dužan čuvati kao tajnu na temelju čl. 37. ZJB-a. Javni bilježnik svakako će stranke odvrataći od nejasnih, nerazumljivih i dvosmislenih izjava

koje bi bile pravno nevaljane ili bi se mogle pobijati. Nakon što javni bilježnik utvrdi pravu i stvarnu volju stranaka, sastavit će javnobilježnički akt koji je dužan strankama pročitati i pojasniti, a nakon što stranke izjave da ga razumiju i da se slažu sa svime navedenim u aktu, ispravu će dati strankama na potpis te ju i sam vlastoručno potpisati i pečatirati.⁵¹ Na upit stranaka javni će bilježnik strankama odgovoriti na pitanja i dati im potrebna pojašnjenja u vezi s pravnim poslom koji poduzimaju.

Slijedom navedenog, javnobilježnički je akt isprava propisana odredbama ZJB-a koje se odnose na javnobilježničku ispravu, a dodatno je uređena i posebnim odredbama kojima se normira sadržaj i forma javnobilježničkog akta te postupanje prilikom njezina sastavljanja.⁵² Sve odredbe o sastavljanju javnobilježničkog akta kao strogo formalnog postupka služe stvaranju sigurnosti da je utvrđena prava volja stranaka, da su stranke upoznate sa sadržajem ugovora koji sklapaju, odnosno da im je akt pročitao; da su stranke željele na takav način urediti svoje odnose te da su izvornik javnobilježničkog akta vlastoručno potpisale stranke, javni bilježnik i sudionici.⁵³

Budući da su članovi društva često strane fizičke ili pravne osobe, kod sklapanja društvenog ugovora osobito je bitna odredba čl. 68. ZJB-a koja propisuje da se u slučajevima kada neki od sudionika ne vlada službenim jezikom mora pozvati stalni sudski tumač, kako bi javni bilježnik preko tumača saznao stvarnu i pravu volju sudionika i prema tome sastavio akt na službenom jeziku koji će nakon toga tumač prevesti sudionicima. Na zahtjev sudionika tumač može pisani prijevod akta dostaviti javnom bilježniku koji će ga pročitati uz javnobilježnički akt. Međutim, stalni sudski tumač za strani jezik nije potreban ako javni bilježnik ili prisjednik vladaju jezikom kojim se služi stranka. Temeljem čl. 35. ZJB-a javni bilježnik, prisjednik, savjetnik ili vježbenik također mogu biti i stalni sudski tumači za strani jezik te tada nema potrebe za pozivanjem drugog tumača jer oni mogu sami prevesti ili sastaviti ispravu na stranom jeziku.

Sve navedeno primjenjuje se *mutatis mutandis* i u slučaju solemniziranja (potvrđivanja) privatne isprave. Kako bi privatna isprava dobila snagu javne isprave, odnosno snagu javnobilježničkog akta, ona mora biti solemnizirana. Solemnizirati se može samo ona privatna isprava koja u potpunosti ispunjava sve propisane zahtjeve za valjanost javnobilježničkog akta, odnosno po svom obliku, sadržaju, načinu potpisivanja i ostalim propisanim formalno-

47 Barbić J., „Društveni ugovor kao pravni posao na kome se temelji društvo”, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Vol. 62 No. 1–2, Zagreb, 2012., str. 500.

48 Sukladno članku 3. Zakona o javnom bilježništvu NN 78/93, 29/94, 162/98, 16/07, 75/09, 120/16 i 57/22 (dalje ZJB), javnobilježničke isprave su javnobilježnički akti, javnobilježnički zapisi i javnobilježničke potvrde. Javnobilježnički akt je isprava o pravnim poslovima i izjavama koje su sastavili javni bilježnici.

49 Čl. 387. ZTD.

50 Čl. 57. ZJB.

51 Čl. 44, 57. i 69. ZJB.

52 Nikolić V., Hobljaj H., Grbac M., „Anticipirano odlučivanje gradana u Republici Hrvatskoj”, Javni bilježnik, Vol. 25, No. 48, 2021., str. 46.

53 *Ibid.*

stima odgovara zahtjevima za sastavljanje javnobilježničkog akta.⁵⁴ Javni će bilježnik prije solemnizacije privatne isprave ispitati ispunjava li isprava sve formalnosti propisane za oblik javnobilježničkog akta te će, ako ih ispunjava, ispravu pročitati i protumačiti strankama nakon što utvrdi stvarnu i ozbiljnu volju stranaka te njihovu sposobnost i ovlaštenje za poduzimanje dotične pravne radnje.

Članak 3. stavak 2. ZJB-a propisuje kako javnobilježničke isprave i njihovi otpravci imaju snagu javnih isprava, ako su ispunjene formalnosti propisane tim zakonom. Ujedno su otpravak i prijepis javnobilježničkog akta isprave koje u pravnom prometu zamjenjuju izvornik, jer su istovjetni izvorniku koji su stranke i javni bilježnik potpisali.⁵⁵ Otpravak ili prijepis javnobilježničkog akta predaju se strankama, dok se izvornik čuva u arhivi javnog bilježnika.⁵⁶ Javnobilježnički akt i solemnizirane privatne isprave kao javne isprave dokazuju da su stranke pred javnim bilježnikom izjavile suglasnost volje za sklapanje pravnog posla. Stoga je javni bilježnik prije sastavljanja javnobilježničkog akta dužan poučiti stranke o pravnim posljedicama namjeravanog pravnog posla, pomoći strankama da slobodno i stvarno oblikuju izjavu volje te istovremeno spriječiti nastanak mana volje i nesporazuma. Tako će javni bilježnik upozoriti stranke na moguće rizike u poduzimanju određenog pravnog posla i svakako nastojati da se u javnobilježnički akt ne unose nejasne ili dvosmislene izjave zbog kojih bi potencijalno mogao nastati spor.⁵⁷ Javni će bilježnik nejasne, nerazgovijetne ili dvosmislene izjave unijeti u javnobilježnički akt samo uz izričitu napomenu u javnobilježničkom aktu da je strankama dao pouke i upozorio ih na pravne posljedice nejasnih, nerazgovijetnih ili dvosmislenih izjava koje bi mogle dovesti do spora, nevaljane su ili nemaju namjeravani učinak, a stranke unatoč upozorenju izričito ostaju kod tih izjava.

Strogo formalni oblik društvenog ugovora propisan je kako bi članovi društva od javnog bilježnika bili poučeni o značenju poduzetog pravnog posla, posljedicama sklapanja takva pravnog posla i eventualnim zakonskim ograničenjima. Budući da članovi društva stupaju u dugotrajni pravni odnos koji za njih ima dalekosežne pravne posljedice, moraju biti dobro upoznati sa sadržajem ugovora, što im omogućuje nepristrano sudjelovanje javnog bilježnika kao osobe od povjerenja.⁵⁸ Time se osigurava da članovi znaju koja su njihova prava i obveze u društvu, čime se ujedno pruža pravna si-

gurnost i smanjuje rizik od nastanka sporova među članovima društva.

Glede sadržaja društvenog ugovora, potrebno je razlikovati materijalne i formalne odredbe. Materijalne su odredbe one koje se, da bi bile valjane, ne mogu urediti drugim ugovorom, već samo društvenim ugovorom.⁵⁹ Materijalnim odredbama uređuje se odnos između društva i njegovih članova vezano uz članstvo u društvu, a prije svega čine minimalni sadržaj društvenog ugovora prema ZTD-u.⁶⁰ Dodatne činidbe smatraju se materijalnim, ali fakultativnim odredbama društvenog ugovora jer se mogu, ali i ne moraju ugovarati. Međutim, ako se dodatne činidbe ugovore, da bi bile valjane, moraju biti uređene društvenim ugovorom. Navedeno proizlazi iz odredbe čl. 388. st. 1. toč. 5. ZTD-a koja propisuje da društveni ugovor mora sadržavati prava i obveze koje članovi imaju prema društvu pored uplate svojih uloga, a to su dodatne činidbe. Također je odredbom čl. 391. st. 1. ZTD-a izričito propisano da se dodatne uplate novca ili ispunjenje drugih činidbi koje imaju imovinsku vrijednost mogu ugovoriti isključivo društvenim ugovorom, dok su formalne odredbe društvenog ugovora one odredbe kojima se uređuju odnosi unutar društva ili u vezi s njim, a za čiju valjanost nije određeno da moraju biti sadržane u društvenom ugovoru te stoga članovi društva mogu, ali ne moraju ta pitanja urediti društvenim ugovorom.⁶¹ Formalnim odredbama društvenog ugovora mogu se urediti obveznopravni odnosi članova koji su vezani uz članstvo i oni koji nisu vezani uz članstvo.

Ugovaranje dodatnih činidbi moguće je samo društvenim ugovorom, čime između člana i društva nastaje specifičan odnos koji nema samo statusnopravne već i obveznopravne karakteristike. Statusnopravne posljedice ugovaranja dodatnih činidbi očituju se u izričitoj zabrani prijenosa poslovnog udjela opterećenog obvezom dodatnih činidbi, bez suglasnosti društva.⁶² Obveza na dodatne činidbe izravno je vezana uz poslovni udio jer dijeli njegovu pravnu sudbinu. Stoga, ako se uz suglasnost društva prenese poslovni udio opterećen dodatnim činidbama, novi stjecatelj poslov-

59 Barbić J., *Op. cit.* (bilj. 1), str. 20.

60 Čl. 388. ZTD: „Društveni ugovor, odnosno izjava o osnivanju društva mora sadržavati: 1. ime, prezime, odnosno tvrtku, prebivalište, odnosno sjedište osnivača, ako je osnivač fizička osoba i njen osobni identifikacijski broj, a ako je osnivač pravna osoba i matični broj subjekta, odnosno odgovarajuće podatke ako je riječ o stranoj osobi, 2. tvrtku i sjedište društva, 3. ukupni iznos kapitala, te iznos svakog pojedinačnog temeljnog uloga osnivača, a sastoji li se ulog od stvari ili prava, mora ih se detaljno opisati i naznačiti njihovu vrijednost te broj i nominalne iznose poslovnih udjela koje uz obvezu uplate uloga preuzima svaki osnivač, 4. odredbu o tome osniva li se društvo na određeno ili na neodređeno vrijeme, 5. prava i obveze koje članovi imaju prema društvu pored uplate svojih uloga te prava i obveze koje društvo ima prema članovima.“

61 Barbić J., *Op. cit.* (bilj. 1.), str. 23.

62 Čl. 412. st. 4. ZTD.

54 Čl. 59. ZJB.

55 Čl. 95–100. ZJB.

56 Čl. 87. ZJB.

57 Čl. 58. ZJB.

58 Hobljaj H., „Javnobilježnički akt s nasljednopravnim učincima u slovenskom i hrvatskom pravu: konceptualne sličnosti i razlike“, *Javni bilježnik*, Vol. 24, No. 47, 2020., str. 81.

nog udjela preuzima dodatne činidbe, osim ako se radi o strogo osobnim obvezama.⁶³ Statusno-pravna posljedica ugovaranja dodatnih činidbi jest i mogućnost isključenja člana u slučaju neispunjenja dodatne činidbe. Postoje i obvezopravne posljedice ugovaranja dodatnih činidbi, u prvom redu obveza ispunjenja dodatne činidbe na koju se primjenjuju osnovna načela obveznog prava.⁶⁴

3.1. Društveni ugovor kao oblik ugovaranja dodatnih novčanih uplata

Dodatne činidbe mogu biti ugovorene samo društvenim ugovorom, a ne nekim drugim ugovorom na koji bi odredbe društvenog ugovora upućivale, jer time član društva ne bi preuzeo člansku obvezu, već neku drugu obvezu. Svi ili samo neki članovi društva mogu preuzeti dodatne činidbe prilikom sklapanja društvenog ugovora ili kasnijim izmjenama društvenog ugovora, a može se društvenim ugovorom odrediti da članovi društva kasnije donesu odluku o tome da će članovi društvu učiniti dodatna plaćanja.⁶⁵ Prema tome, društvenim ugovorom može se precizno ugovoriti da za neke ili sve članove društva postoje obveze na dodatna novčana plaćanja (u određenom novčanom iznosu, postotku u odnosu na poslovni udio, iznosom za svaki pojedini poslovni udio i drugo) koja su određena ili određiva. Međutim, moguće je društvenim ugovorom također predvidjeti da skupština može naknadno donijeti odluku hoće li aktivirati dodatne novčane činidbe, odnosno hoće li članovi preuzeti obvezu dodatnih plaćanja, s time da je potrebno društvenim ugovorom unaprijed predvidjeti točno određenu dodatnu novčanu obvezu. Na taj se način društvenim ugovorom određuje obveza na dodatna novčana plaćanja pod uvjetom da tako naknadno odluči skupština.⁶⁶ Znači, društvenim ugovorom moraju biti određeni iznos, vrijeme i način plaćanja, a skupština naknadnom odlukom odlučuje samo hoće li društvenim ugovorom tako određene obveze član doista preuzeti, odnosno hoće li obveze doista biti.⁶⁷ Slijedom navedenog, skupština društva naknadnom odlukom može aktivirati ranije ugovorene dodatne činidbe, s time da je u tom slučaju potrebna suglasnost člana koji preuzima obvezu dodatnih plaćanja. U suprotnom, odluka skupštine bila bi bez učinka sve dok se član ne usuglasi.⁶⁸ Potrebno je izričito naglasiti da je društvenim ugovorom moguće ugovoriti da skupština može naknadnom odlukom odlučiti hoće li članovi društva ili neće učiniti do-

datna plaćanja društvu isključivo kada se radi o dodatnim novčanim činidbama, dok kod dodatnih nenovčanih činidbi te mogućnosti nema.

Temeljem čl. 391. st. 2. ZTD-a odluka skupštine o tome hoće li se aktivirati društvenim ugovorom određene dodatne novčane činidbe donosi se jednoglasno ukoliko društvenim ugovorom nije određeno da se ta odluka donosi većinom od najmanje tri četvrtine danih glasova, s time da danom donošenja odluke o aktiviranju dodatnih novčanih činidbi one i dospijevaju, ako društvenim ugovorom nije što drugo određeno.

3.2. Društveni ugovor kao oblik ugovaranja dodatnih nenovčanih činidbi

Za razliku od ugovaranja dodatnih novčanih činidbi, ugovaranje dodatnih nenovčanih činidbi detaljnije je i striktnije uređeno odredbama ZTD-a. Za valjano ugovaranje dodatnih nenovčanih činidbi društvenim ugovorom potrebno je točno odrediti činidbu koju je član društva dužan ispuniti društvu, opseg i pretpostavke ispunjenja činidbe, objektivnu vrijednost činidbe, odnosno mjerila prema kojima će se odrediti naknada članu te ugovornu kaznu ukoliko član ne ispuni ili neuredno ispuni dodatnu nenovčanu činidbu.⁶⁹ Ako bi društvenom ugovoru nedostajala koja od navedenih potrebnih odredbi, ugovor bi bio nevaljan i ne bi proizvodio učinke glede dodatnih nenovčanih činidbi. Da bi član društva bio obvezan ispuniti dodatnu nenovčanu činidbu, ona mora biti predviđena i određena društvenim ugovorom te se mora raditi o činidbi koja ima imovinsku vrijednost. Vrijednost nenovčane činidbe potrebno je objektivno odrediti kako bi društvo moglo platiti naknadu članu za navedenu činidbu. Umjesto mjerila za određivanje naknade, može se ugovoriti i sam iznos naknade.⁷⁰ Međutim, sloboda ugovaranja visine naknade izrijekom je ograničena u čl. 406. st. 3. ZTD-a te ne smije prijeći vrijednost dodatnih nenovčanih činidbi bez obzira na to iskazuje li se neto dobit društva u računu dobiti i gubitaka. Ukoliko društvo isplati veći iznos od dopuštenog, član društva dužan je primljene isplate vratiti društvu. Ako se od člana ne može naplatiti neosnovano plaćeni iznos, tada će uprava društva odgovarati za vraćanje nedopuštenih isplata, a ako se ni od uprave ne može naplatiti, tada će ostali članovi društva u razmjeru sa svojim poslovnim udjelima odgovarati za povrat.⁷¹

Postavlja se pitanje kako odrediti vrijednost nenovčanih činidbi – putem stalnog sudskog vještaka, procjenom ili slobodnim ugovaranjem? Smatram da bi se za određivanje vrijednosti nenovčanih činidbi trebale na odgovarajući način primijeniti

63 Filipović, V., Gorenc V., Slakoper Z., *Op. cit.* (bilj. 4.), str. 546.

64 Vidi Klarić P., Vedriš M., *Gradansko pravo*, Narodne novine, Zagreb, 2008., str. 379–381.

65 Čl. 391. st. 2. ZTD.

66 Barbić J., *Op. cit.* (bilj. 1.), str. 246.

67 Bogdanović O., *Op. cit.* (bilj. 9.), str. 158.

68 Barbić J., *Op. cit.* (bilj. 1.), str. 241.

69 Filipović, V., Gorenc V., Slakoper Z., *Op. cit.* (bilj. 4.), str. 546.

70 Bogdanović O., *Op. cit.* (bilj. 9.), str. 159.

71 Čl. 407. ZTD.

odredbe o procjeni vrijednosti stvari i prava koja se unose u društvo na ime uplate poslovnog udjela, i to nalazom neovisnog stalnog sudskog procjenitelja odgovarajuće struke, jer se time dobiva objektivna vrijednost dodatnih nenovčanih činidbi.⁷²

Za valjano ugovaranje dodatnih nenovčanih činidbi društvenim ugovorom također je potrebno odrediti ugovornu kaznu za slučaj neispunjenja ili neurednog ispunjenja dodatnih nenovčanih činidbi na koje se primjenjuju odredbe obveznog prava, budući da odredbama ZTD-a nije dodatno normirana ugovorna kazna.⁷³

Društvenim ugovorom moraju se također ugovoriti opseg i pretpostavke za ispunjenje dodatnih nenovčanih činidbi. Dodatne činidbe mogu se ugovoriti prilikom osnivanja društva na način da ih je potrebno ispuniti prije upisa društva u sudski registar te je tada na temelju čl. 394. st. 6. ZTD-a prijavi za upis društva u sudski registar potrebno priložiti dokaz da su ispunjene dodatne činidbe prije upisa, na način da njihovim predmetom društvo slobodno raspoložuje. Međutim, moguće je ugovoriti ispunjenje dodatnih činidbi i kasnije, nakon upisa društva u sudski registar, a također i naknadnim izmjenama društvenog ugovora. Ako se dodatne činidbe ugovaraju naknadnim izmjenama društvenog ugovora, tada je neophodna izričita suglasnost člana koji preuzima obvezu dodatnih činidbi.⁷⁴ Odluku o izmjeni društvenog ugovora, pa tako i određivanju dodatnih činidbi, može se donijeti većinom od tri četvrtine danih glasova ako društvenim ugovorom nije određena veća većina.⁷⁵ Navedeno se primjenjuje kako za dodatne nenovčane činidbe tako i za dodatne novčane uplate.

IV. REZERVE DRUŠTVA S OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU

Radi sprečavanja izvlačenja sredstava iz društva, što bi se moglo negativno odraziti na poslovanje društva, propisana su stroga pravila o održavanju kapitala društva kojima je cilj postizanje financijske stabilnosti društva. Temeljno imovinsko pravo članova društva jest pravo na isplatu dijela dobiti (dividende), a što je uređeno odredbama o rezervama društva koje određuju koji se dio dobiti smije upotrijebiti za isplatu članovima društva.⁷⁶ Rezerve u društvu s ograničenom odgovornošću uređene su odredbom 406. a ZTD-a koja se razlikuje od odredaba ZTD-a koje se odnose na rezerve dioničkog društva, iako ima sličnosti. Osnovna razlika

između uređenja rezervi društva s ograničenom odgovornošću i rezervi dioničkog društva jest u činjenici da društvo s ograničenom odgovornošću ne mora imati zakonske rezerve.⁷⁷ Prema tome, za društvo s ograničenom odgovornošću zakonom nisu propisane obvezne rezerve.⁷⁸ Društvo s ograničenom odgovornošću može imati rezerve kapitala, rezerve za vlastite poslovne udjele, rezerve predviđene društvenim ugovorom i ostale rezerve, s time da rezerve kapitala i rezerve za vlastite poslovne udjele društvo s ograničenom odgovornošću mora imati ako se za to ispune zakonom propisane okolnosti, dok rezerve predviđene društvenim ugovorom i ostale rezerve društvo može imati samo ako tako odluče članovi društva.⁷⁹

U ovom dijelu rada ukratko ću predstaviti rezerve društva s ograničenom odgovornošću, osim rezervi kapitala, koje ću detaljnije obraditi u nastavku rada, budući da su rezerve kapitala od iznimne važnosti za dodatne činidbe.

Za rezerve za vlastite poslovne udjele čl. 406. a st. 4. ZTD-a propisuje da se te rezerve moraju osnovati ako je u financijskim izvješćima iskazan iznos za vlastite poslovne udjele. U rezerve za vlastite poslovne udjele unose se iznosi iz neto dobiti društva poslovne ili prethodne poslovne godine u visini koja je za vlastite poslovne udjele iskazana u financijskom izvješću. Međutim, rezerve za vlastite poslovne udjele mogu se oblikovati, ako je tako određeno društvenim ugovorom, iz rezervi predviđenih društvenim ugovorom. Rezerve za vlastite poslovne udjele također se mogu oblikovati iz iznosa ostalih rezervi iz dobiti koji prelazi iznose prenesenih gubitaka iz prijašnjih godina, a koji se nisu mogli pokriti iz neto dobiti poslovne godine.

Društvo s ograničenom odgovornošću može također oblikovati rezerve predviđene društvenim ugovorom, za koje postoji široka autonomija članova u oblikovanju. Zakonom je jedino propisano da se rezerve predviđene društvenim ugovorom mogu koristiti samo za namjene određene tim društvenim ugovorom.⁸⁰ Članovi društva mogu slobodno ugovarati što će se unositi u rezerve predviđene društvenim ugovorom, u kojoj visini, neograničeno ili na koje vrijeme, s time da su dužni društvenim ugovorom odrediti svrhu korištenja tih rezervi.

77 Iznimka je jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću koje na temelju odredbe čl. 390. a st. 5. ZTD-a mora imati zakonske rezerve u koje se mora unositi ¼ dobiti društva iskazana u godišnjem financijskom izvješću (dalje GFI) umanjena za iznos gubitka iz prethodne godine. Zakonske rezerve u jednostavnom društvu s ograničenom odgovornošću smiju se koristiti: 1. za povećanje temeljnog kapitala pretvaranjem rezervi u temeljni kapital društva, 2. za pokriće gubitka iskazanog za godinu za koju se podnose GFI ako nije pokriven iz dobiti prethodne godine i 3. za pokriće gubitaka iskazanog za prethodnu godinu ako nije pokriven iz dobiti iskazane u GFI za godinu za koju se podnose.

78 Barbić J., *Op. cit.* (bilj. 1.), str. 303.

79 *Ibid.*

80 Čl. 406. a st. 6. ZTD.

72 Čl. 182.–185. a ZTD.

73 Čl. 350.–356. ZOO.

74 Čl. 455. st. 3. ZTD.

75 Čl. 455. st. 1. ZTD.

76 Barbić J., „Pravo na dividendu kao temeljno imovinsko pravo dioničara“, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Vol. 62 No. 5–6, 2012., str. 1415.

Članovi društva s ograničenom odgovornošću mogu također društvenim ugovorom ugovoriti ostale rezerve na koje se *mutatis mutandis* primjenjuju odredbe čl. 222. a st. 5. ZTD-a.⁸¹ Prilikom određivanja ostalih rezervi članovi društva imaju potpunu slobodu ugovaranja, pa čak i veću nego kod rezervi predviđenih društvenim ugovorom, jer zakon ne propisuje za ostale rezerve ni određivanje namjene tih rezervi. Članovi društva mogu ostale rezerve koristiti u bilo koju svrhu, a isto tako članovi društva mogu društvenim ugovorom odrediti svrhu korištenja, visinu rezervi, način unošenja i drugo.

Potrebno je također naglasiti da se neto dobit društva s ograničenom odgovornošću obvezno najprije koristi za pokriće gubitaka prenesenih iz ranijih godina, a ako nema gubitaka ili preostane dobit nakon pokrića gubitka, tada se iznos neto dobiti određen financijskim izvješćem unosi u rezerve za vlastite poslovne udjele. Nakon podmirjenja navedenoga, neto dobit unosi se u rezerve određene društvenim ugovorom i na kraju se, ako preostane neto dobiti, ona unosi u ostale rezerve prema odluci skupštine.⁸²

4.1. Rezerve kapitala

Rezerve kapitala koje nastaju dodatnim novčanim uplatama članova društva ili unosom dodatnih činidbi predstavljaju vlastiti izvor financiranja društva radi osiguravanja solventnosti društva i mogućnosti daljnjeg razvoja društva.⁸³ Društvo s ograničenom odgovornošću rezerve kapitala mora imati kada se za to ispune pretpostavke, tj. samo kada nastupi neki od slučajeva u kojima se određena sredstva unose u rezerve kapitala. Zakonom je taksativno određeno u kojim se okolnostima i ispunjenjem kojih pretpostavki pune rezerve kapitala, s time da zakon ne ograničava visinu tih rezervi. Visina rezervi kapitala ovisi o okolnostima zbog kojih se one stvaraju.⁸⁴

4.1.1. Unos dodatnih činidbi u rezerve kapitala

Temeljem čl. 406. a st. 1. ZTD-a određeno je da društvo unosi u rezerve kapitala preplaćeni dio za izdane poslovne udjele u dijelu u kojem prelaze nominalne iznose poslovnih udjela (*agio*), dodatna plaćanja izvršena od strane članova društva radi stjecanja posebnih prava u društvu, ostala dodatna plaćanja članova društva kao što su dodatne činidbe te iznose koji nastaju prilikom pojednostavljenog smanjenja temeljnog kapitala.

81 Čl. 406. a st. 6. ZTD.

82 <https://www.teb.hr/novosti/2017/obvezni-redosljed-podijele-dobiti-trgovackog-drustva/> (pristupljeno 18. svibnja 2022.).

83 Brkanić V., „Računovodstvo kapitalnih pričuva u d.o.o.-u”, RRIF, Listopad 2019., Zagreb, str. 41.

84 Barbić J., *Op. cit.* (bilj. 1.), str. 304.

Iz navedenog proizlazi da se rezerve kapitala ne pune iz dobiti društva, već dodatnim uplatama članova društva, odnosno unosom dodatnih činidbi ili eventualnim pojednostavljenim smanjenjem temeljnog kapitala.⁸⁵ U sve druge rezerve društva s ograničenom odgovornošću, odnosno u rezerve za vlastite poslovne udjele, rezerve predviđene društvenim ugovorom i ostale rezerve unose se iznosi neto dobiti iz tekuće i prijašnjih poslovnih godina.⁸⁶ Prema tome, rezerve kapitala nikada ne mogu nastati raspoređivanjem neto dobiti u te rezerve, tj. rezerve kapitala ne oblikuju se iz ostvarene dobiti društva.

Društvo se može financirati ulaganjem članova društva, unosom njihove privatne imovine dodatnim uplatama u društvo, što predstavlja uloženi kapital koji može biti upisan ili neupisan ili se društvo može financirati iz zaradenog kapitala, tj. ostvarene neto dobiti društva.⁸⁷ Upisanim kapitalom smatra se temeljni kapital koji je upisan u sudski registar, tj. uplaćeni iznosi članova društva za koje im se izdaju poslovni udjeli, dok se neupisanim kapitalom smatra slobodan dio kapitala koji se oblikuje odlukom članova društva i društvenim ugovorom, a tu spadaju dodatne činidbe članova društva. Za članove društva koji unose dodatne činidbe u rezerve kapitala društva bitna je također činjenica da se na temelju čl. 9. Pravilnika o porezu na dobit⁸⁸ ulaganje članova društva u neupisani kapital društva ne smatra oporezivim prihodom ako se radi o ulaganju u novcu, stvarima ili pravima unesenim u društvo radi raspolaganja u poslovne svrhe, a koji ne proizlaze iz obavljanja djelatnosti društva.⁸⁹ Tako je Pravilnikom o porezu na dobit također propisano da za ulaganja članova u neupisani kapital mora postojati društveni ugovor ili druga pisana isprava i da ulaganje mora steći status imovine društva, a što stječe ako zbog takvog ulaganja ne postoji ni sadašnja ni buduća obveza društva te društvo posjeduje tu imovinu i može njome neograničeno raspolagati.⁹⁰ Stoga se rezerve kapitala mogu puniti ulaganjima članova društva, što se obavlja na temelju društvenog ugovora i ne predstavlja stavke prihoda, s time da se unos dodatnih činidbi u društvo može ugovoriti isključivo društvenim ugovorom, a ne i nekom drugom ispravom ili ugovorom, jer tada ne bi nastala članska obveza.⁹¹

85 Barbić J., *Pravo društava, Društva kapitala, Knjiga druga, Svezak I, Dioničko društvo, Sedmo, izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Organizator, Zagreb, 2020.*, str. 664.

86 *Ibid.*, str. 665.

87 Trcović Z., „Nastanak i uporaba kapitalnih pričuva”, RRIF, br. 10/2008, Zagreb, str. 22.

88 Pravilnik poreza na dobit NN 95/05, 133/07, 156/08, 146/09, 123/10, 137/11, 61/12, 146/12, 160/13, 12/14, 157/14, 137/15, 1/17, 2/18, 1/19, 1/20, 59/20 i 1/21.

89 *Ibid.* Čl. 10. st. 1.

90 *Ibid.* Čl. 10. st. 2.

91 Trcović Z., *Loc. cit.* (bilj. 87.).

Unosom društvenim ugovorom ugovorenih dodatnih činidbi od strane članova društva u rezerve kapitala povećavaju se imovina i vlastiti izvori financiranja društva, čime se osigurava solventnost društva i mogućnost ostvarivanja planiranih razvojnih pothvata. Kada se radi o dodatnim novčanim uplatama, članovi mogu izvršiti uplate iz svojih privatnih sredstava ili se mogu zadužiti prema trećim osobama i na taj način pribaviti sredstva koja uplaćuju na ime dodatnih činidbi.⁹² Znači, takva ulaganja moraju biti bezuvjetna i društvo mora moći unesenom imovinom slobodno raspolagati, s time da ta ulaganja nisu oporeziva.⁹³ Članovi društva uz dodatne novčane uplate mogu unijeti u rezerve kapitala i dodatne nenovčane činidbe kojima društvo također, na temelju čl. 10. st. 2. Pravilnika o porezu na dobit, mora moći neograničeno raspolagati, a što znači da se na društvo prenosi pravo faktičnog vlasništva, odnosno pravo gospodarske pripadnosti dobara društvu sukladno odredbama Općeg poreznog zakona.⁹⁴ Stoga, kada članovi u rezerve kapitala unose kao dodatne činidbe stvari ili prava, ta imovina mora biti procijenjena prema usporedivoj tržišnoj vrijednosti ili cijeni nove nabave.⁹⁵ Bitno je istaknuti da unesenim dodatnim činidbama društvo može neograničeno raspolagati na način da sve koristi pripadaju društvu i da se neće smatrati ulaganjem ukoliko se imovina člana koristi u društvu kao tuđa ili ako je dana društvu u zajam, najam, posudbu ili zakup.⁹⁶ Prema navedenom, članovi društva koji su fizičke ili pravne osobe mogu uz novac u rezerve kapitala ulagati, na temelju obveze na dodatne činidbe, i stvari i prava kao što su strojevi, roba, vozila, nekretnine i drugo. Međutim, član društva koji je fizička osoba ne može koristiti imovinu društva kao da je to njegova imovina u svrhu ulaganja te imovine u rezerve kapitala na ime dodatnih činidbi.⁹⁷

4.1.2. Uporaba rezervi kapitala i vraćanje dodatnih činidbi

Zakonom je strogo određeno kada se i u koje svrhe mogu koristiti rezerve kapitala, s time da se na uporabu sredstava u rezervama kapitala društva s ograničenom odgovornošću *mutatis mutandis* primjenjuju odredbe o primjeni rezervi kapitala u dioničkom društvu. Stoga društvo može upotrebljavati rezerve kapitala za pokriće gubitaka iz prethodne godine ako se to nije moglo učiniti iz dobiti prethodne godine ili za pokriće gubitaka iz tekuće godine ako se to nije moglo učiniti iz dobiti tekuće

godine, a gubici se nisu mogli pokriti iz drugih rezervi.⁹⁸ Također se rezerve kapitala mogu koristiti za slučaj povećanja temeljnog kapitala iz sredstava društva.⁹⁹ ZTD u čl. 222. koristi termin „uporaba rezervi kapitala”, dok ne spominje povlačenje ili vraćanje unesenog iz rezervi kapitala, osim kad se radi o dodatnim novčanim uplatama. Temeljem čl. 391. st. 5. ZTD-a društvo može vratiti članovima društva dodatne novčane uplate pod uvjetom da uplaćeni iznosi nisu potrebni za pokriće gubitaka društva i da su poslovni udjeli u cijelosti uplaćeni, s time da je povrat dopušten samo razmjerno ulozima članova društva nakon proteka tri mjeseca od dana kada je društvo objavilo odluku o povratu. Prema tome, društvo ne može vratiti uplaćene dodatne novčane uplate ako postoje gubici u trenutku namjeravanog vraćanja koji nisu pokriveni i ne postoji mogućnost njihova pokrivanja, odnosno ako društvo u bilanci ima iskazan gubitak.¹⁰⁰ Ukoliko je društvenim ugovorom određeno da se dodatne činidbe mogu izvršiti i prije potpune uplate uloga, tada je povrat moguć tek nakon što svi članovi društva u cijelosti uplate sve uloge. Uvjet za povrat uplaćenih dodatnih novčanih činidbi jest da se činidbe vrate svim članovima u omjeru njihovih udjela nakon proteka tri mjeseca od objave odluke o povratu. S time da je na temelju čl. 441. st. 1. toč. 2. a ZTD-a donošenje odluke o povratu dodatnih novčanih uplata članovima društva u isključivoj nadležnosti skupštine, a odluka se donosi običnom većinom glasova ako društvenim ugovorom nije što drugo određeno.¹⁰¹ Objava odluke skupštine o povratu dodatnih uplata novca mora se izvršiti na način određen za objavljivanje priopćenja društva, što se određuje društvenim ugovorom.¹⁰² Međutim, ako objavljivanje nije uređeno društvenim ugovorom, tada bi se mogle na odgovarajući način primijeniti odredbe čl. 174. st. 1. ZTD-a prema kojem se odluke društva objavljuju na internetskoj stranici na kojoj se nalazi sudski registar.

Ukoliko bi se povrat dodatnih novčanih uplata izvršio protivno uvjetima propisanim zakonom, tada bi član kojem je izvršen povrat, članovi uprave i ostali članovi društva odgovarali društvu prema odredbama čl. 407. i čl. 430. ZTD-a, jer bi se takav povrat smatrao nedopuštenim. Članovi društva koji bi primili nedopušteni povrat dodatnih novčanih uplata odgovarali bi za povrat i morali bi vratiti primljeno. U slučaju kada se društvo ne može naplatiti od člana koji je primio nedopušten povrat, kao solidarni dužnici odgovaraju članovi uprave koji nisu prilikom povrata postupili s pozornošću

92 Brkanić V., „Dokapitalizacija d.o.o.-a i j.d.o.o.-a”, RRIF, rujan 2021., Zagreb, str. 35.

93 *Ibid.*

94 Opći porezni zakon NN 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 42/20.

95 Čl. 10. st. 3. Pravilnika poreza na dobit.

96 Čl. 10. st. 8. Pravilnika poreza na dobit.

97 Brkanić V., *Op. cit.* (bilj. 83.), str. 44.

98 Čl. 406. a st. 3. u svezi s čl. 222. st. 3. i 4. ZTD.

99 *Ibid.*

100 Bogdanović O., *Op. cit.* (bilj. 9.), str. 155.

101 Čl. 445. st. 1 ZTD.

102 Čl. 396. st. 2 ZTD.

urednog i savjesnog gospodarstvenika.¹⁰³ Članovi uprave odgovaraju za štetu koju su počinili društvu nedopuštenim povratom bez obzira na to jesu li ostali članovi nadoknadili vrijednost nedopuštenog povrata. Međutim, ako se društvo ne uspije naplatiti ni od člana društva ni od uprave društva, za naplatu odgovaraju ostali članovi društva u omjeru svojih poslovnih udjela.¹⁰⁴

Postavlja se pitanje povrata članovima unesenih dodatnih nenovčanih činidbi čije vraćanje nije uređeno zakonom. Članovi društva mogu na ime dodatne činidbe naprimjer unijeti nekretninu u rezerve kapitala, pri čemu je potrebno uknjižiti pravo vlasništva nekretnine na ime društva. Također je otvoreno pitanje obveze poreza na promet nekretnina prilikom unosa i vraćanja nekretnine iz rezervi kapitala te načina vraćanja nekretnine kao dodatne činidbe.¹⁰⁵ Budući da za uknjižbu prava vlasništva na nekretnini u zemljišne knjige mora postojati *titulus i modus*, prijenos prava vlasništva potreban je prilikom unosa nekretnine u društvo i prilikom povrata nekretnine iz rezervi kapitala, kada se za to steknu uvjeti u društvu.¹⁰⁶ Unos nekretnine kao dodatne činidbe u rezerve kapitala mora se izvršiti činjeničnim i faktičnim prijenosom vlasništva unesene imovine u društvo, što ne mora imati negativne učinke ako član ne računa s povratom nekretnine iz društva nakon nekog vremena.¹⁰⁷ Budući da je na temelju čl. 406. a st. 1. toč. 3. ZTD-a određeno da se u rezerve kapitala unosi ono što se na ime dodatnih činidbi uplati društvu, odnosno na temelju čl. 10. Pravilnika o porezu na dobit vrijednost unesenih stvari i prava, smatram kako nema zapreke da društvo članu koji je unio dodatne nenovčane činidbe, kada se za to ispune zakonski uvjeti, vrati unesene dodatne činidbe ili da se članu iz rezervi kapitala umjesto tih dodatnih činidbi vrati protuvrijednost u novčanom obliku. Budući da član društva za unesene dodatne nenovčane činidbe ima pravo na naknadu u visini koja ne smije prelaziti vrijednost dodatnih činidbi, dok za dodatne novčane činidbe nije zakonom pripisana naknada (kamata), moglo bi se zaključiti da je umjesto povrata dodatnih nenovčanih činidbi zakonom određena naknada. Budući da zakonom nije izričito uređena mogućnost ili nemogućnost povrata unesenih dodatnih nenovčanih činidbi, navedeno bi *de lege ferenda* trebalo urediti.

S poreznog gledišta, potrebno je naglasiti da imovina koju članovi društva unose kao dodatne činidbe u rezerve kapitala predstavlja privatnu imovinu članova društva koju su ti članovi društva stekli uz

plaćanje poreza i unos te imovine ne predstavlja promet, pa stoga ni ne podliježe oporezivanju.¹⁰⁸ Povrat novčanih sredstava – dodatnih činidbi iz rezervi društva – također ne bi trebalo podlijezati porezu na dohodak od kapitala, uzimajući u obzir načelo jednakomjernosti, budući da se vraća uloženo i ne isplaćuje se zaradna dobit.¹⁰⁹ Međutim, problem nastaje kod unosa i povrata nekretnine. Budući da je na temelju čl. 14. Zakona o porezu na promet nekretnina¹¹⁰ određeno da se ne plaća porez prilikom unosa nekretnine u kapital društva, navedena bi se odredba mogla primjenjivati i na unos nekretnine kao dodatne činidbe u rezerve kapitala. Prilikom povrata nekretnine članu društva koji ju je unio u rezerve kapitala kao dodatnu činidbu, problem može nastati jer zakonom nije propisano oslobodenje od porezne obveze.¹¹¹ Stoga bi *de lege ferenda* za nekretnine kao dodatne činidbe bilo potrebno dodatno normirati unos i povrat nekretnina članovima, kao i svih drugih dodatnih nenovčanih činidbi. Svakako je potrebno prilikom povrata sredstava, odnosno dodatnih činidbi iz rezervi kapitala voditi računa o solventnosti društva u odnosu na vjerovnike.

4.1.3. Povećanje temeljnog kapitala iz rezervi kapitala – *de lege ferenda* prijedlozi

Temeljni kapital društva može se povećati uplatama poslovnih udjela (efektivno povećanje) kojima se pribavljaju sredstva za saniranje, razvoj ili poslovanje društva te se tim uplatama povećava imovina društva. Međutim, temeljni kapital može se povećati i pretvaranjem rezervi u temeljni kapital (nominalno povećanje) kojim se ne povećava imovina društva jer se sredstva u poslovnim knjigama premještaju iz stavke rezervi u stavke temeljnog kapitala.¹¹² Stoga se temeljni kapital može povećati pretvaranjem rezervi društva, i to rezervi kapitala i rezervi dobiti, no u ovom dijelu rada obradit ću samo pretvaranje rezervi kapitala u temeljni kapital. Kako bi se rezerve kapitala mogle upotrijebiti za povećanje temeljnog kapitala, u računu dobiti i gubitaka na kojem se temelji odluka o povećanju temeljnog kapitala ne smije biti iskazan gubitak, a rezerve koje su namijenjene određenoj svrsi smiju se pretvoriti u temeljni kapital samo ako je to u skladu s tom svrhom.¹¹³ Povećanje temeljnog kapitala pretvaranjem rezervi kapitala podrazumijeva da se temeljni kapital povećava iz vlastitih sredstava društva.¹¹⁴ Prilikom povećanja temeljnog

103 Čl. 430. u svezi s čl. 252. st. 2. ZTD.

104 Čl. 407. ZTD.

105 Brkanić V., *Op. cit.* (bilj. 83.), str. 46.

106 Vidović A., „Unos nekretnine u kapitalne pričuve društva”, RRiF, Srpanj 2021., Zagreb, str. 182.

107 Brkanić V., *Op. cit.* (bilj. 83.), str. 44.

108 *Ibid.*, str. 46.

109 *Ibid.*, str. 35.

110 Zakon o porezu na promet nekretnina NN 115/16, 106/18.

111 Brkanić V., *Op. cit.* (bilj. 83.), str. 46.

112 Barbić J., *Op. cit.* (bilj. 1.), str. 528.

113 Miletić A., „Revizija povećanja temeljnog kapitala iz reinvestiranog dobitka i rezervi kapitala”, RRiF, br. 2/13, 2013., Zagreb, str. 194.

114 Čl. 222. st. 4. toč. 3. ZTD.

kapitala iz rezervi društva ne dolazi do promjene u odnosima među poslovnim udjelima u društvu, jer se povećanje odražava razmjerno poslovnim udjelima članova prije povećanja temeljnog kapitala.¹¹⁵ Temeljem odredbe čl. 459. st. 3. ZTD-a određeno je da skupština mora u odluci odrediti povećava li se temeljni kapital povećanjem nominalnih iznosa postojećih poslovnih udjela i za koji iznos ili se povećava temeljni kapital izdavanjem novih poslovnih udjela i koji im je nominalni iznos. Odredbom čl. 459. st. 5. ZTD-a također je osigurana zaštita članova društva, jer je propisano da je odluka skupštine o povećanju temeljnog kapitala ništetna ako novi ili povećani poslovni udjeli nisu u istom omjeru u kojem su bili poslovni udjeli prije povećanja. Time je osigurano da se ne mijenja postojeća vlasnička struktura u društvu.

Kada se ispune uvjeti propisani ZTD-om, postojeći članovi društva mogu povećati temeljni kapital pretvaranjem rezervi kapitala u koje su unesene dodatne činidbe. Za povećanje temeljnog kapitala pretvaranjem rezervi kapitala u temeljni kapital skupština mora donijeti odluku o pretvaranju rezervi kapitala u temeljni kapital, koja se zajedno s prijavom mora dostaviti registarskom sudu koji će činjenicu povećanja temeljnog kapitala upisati u sudski registar.¹¹⁶ Prije donošenja odluke o pretvaranju rezervi kapitala u temeljni kapital od strane skupštine, potrebno je provjeriti godišnje financijsko izvješće za godinu koja je neposredno prethodila godini u kojoj se donosi odluka. Povećanje temeljnog kapitala pretvaranjem rezervi kapitala u temeljni kapital može se izvršiti samo ako godišnje financijsko izvješće ne iskazuje gubitak i ako nema prenesenih nepodmirenih gubitaka iz ranijih godina te ako je donesena odluka o uporabi dobiti.¹¹⁷ Također je prije donošenja odluke o pretvaranju rezervi kapitala u temeljni kapital potrebno od revizora, kojeg imenuje skupština, pribaviti potvrdu bez rezerve o zadnjem godišnjem financijskom izvješću, koja u trenutku podnošenja prijave za upis odluke o povećanju temeljnog kapitala u sudski registar ne smije biti starija od osam mjeseci.¹¹⁸ Sukladno navedenom, skupština prije donošenja odluke o povećanju temeljnog kapitala iz rezervi kapitala mora donijeti odluku o prihvaćanju posljednjeg godišnjeg financijskog izvješća koje ne iskazuje gubitak i nema nepokrivenih gubitaka iz prethodnih godina. Skupština također mora donijeti odluku o uporabi dobiti te nakon toga odluku o imenovanju revizora koji će ispitati posljednje financijsko izvješće i potvrditi ga bez rezerve.¹¹⁹ Prilikom pretvaranja rezervi kapitala u temeljni kapital skupština mora donijeti odluku o

izmjeni društvenog ugovora jer su odredbe o visini temeljnog kapitala i poslovnim udjelima obvezni sadržaj društvenog ugovora. Tako skupština u odluci o povećanju temeljnog kapitala pretvaranjem rezervi kapitala u temeljni kapital određuje točan iznos za koji se i na koji se povećava temeljni kapital, koji se iznosi iz rezervi kapitala pretvaraju u temeljni kapital i na temelju kojeg financijskog izvješća, kao i podatke o poslovnim udjelima, tj. povećavaju li se ili se stvaraju novi poslovni udjeli te koliki su nominalni iznosi poslovnih udjela.¹²⁰ Prijava za upis povećanja temeljnog kapitala u sudski registar mora se podnijeti bez odgađanja, a prilažu joj se odluke skupštine, godišnje financijsko izvješće potvrđeno bez rezerve od revizora i izmijenjeni društveni ugovor, s time da uprava mora dati izjavu da od dana na koji se odnose godišnja financijska izvješća pa do dana podnošenja prijave nije bilo izmjena u imovini društva koje bi smetale donošenju odluke o povećanju temeljnog kapitala ako bi se ona donijela na dan podnošenja prijave.¹²¹ Ako član uprave u toj izjavi dade netočne podatke ili prešuti važne okolnosti, čl. 624. st. 1. t. 11. ZTD-a propisuje da će se kazniti novčanom kaznom ili kaznom zatvora do dvije godine. Također je bitno naglasiti da se temeljni kapital smatra povećanim s danom upisa odluke o povećanju temeljnog kapitala u sudski registar, pa stoga upis u sudski registar ima konstitutivan učinak.¹²²

Nema dvojbe da se temeljni kapital može povećati pretvaranjem rezervi kapitala kada se radi o dodatnim novčanim uplatama koje su unesene u rezerve kapitala. Upitno je može li se i na koji način temeljni kapital društva povećati pretvaranjem rezervi kapitala u koje su unesene nekretnine ili druge dodatne nenovčane činidbe, budući da se stvari i prava koja se unesu u temeljni kapital više ne mogu vratiti članovima. U tom bi se slučaju eventualan povrat dodatnih nenovčanih činidbi mogao izvršiti isplatom odgovarajuće novčane protuvrijednosti. Za povećanje temeljnog kapitala pretvaranjem rezervi kapitala u koje su unesene dodatne nenovčane činidbe, a koje se sastoje od stvari ili prava, možda bi se mogle na odgovarajući način primjenjivati odredbe ZTD-a o povećanju temeljnog kapitala u stvarima i pravima.¹²³ Međutim, za povećanje temeljnog kapitala pretvaranjem rezervi kapitala u temeljni kapital i za povećanje temeljnog kapitala unosom stvari ili prava primjenjuju se različite odredbe ZTD-a, a također u navedenim slučajevima revizor mora drukčije postupati u načinu provođenja revizije.¹²⁴

120 Barbić J., *Op. cit.* (bilj. 1.), str. 529.

121 Čl. 460. ZTD.

122 Čl. 461. ZTD.

123 Vidi Miletić A., *Op. cit.* (bilj. 113.), str. 195. Prikaz razlike između revizije povećanja temeljnog kapitala u stvarima i pravima i iz rezervi društva.

124 Vidi čl. 305. i 459. st. 2. ZTD.

115 Miletić A., *Op. cit.* (bilj. 113.), str. 191.

116 Barbić J., *Op. cit.* (bilj. 1.), str. 529.

117 Čl. 459. st. 1. ZTD.

118 Čl. 459. st. 2. ZTD.

119 Barbić J., *Op. cit.* (bilj. 1.), str. 530–531.

Uvođenjem eura i prestankom korištenja sadašnje valute, odnosno kune, Hrvatska s 1. siječnja 2023. godine ulazi u eurozonu. Iako se čini da će ta tranzicija proći jednostavno, preračunavanjem kune u euro prema zadanom tečaju, u odnosu na trgovačka društva tomu nije tako. Temeljem čl. 65. st. 3. Zakona o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj¹²⁵, propisano je da društvo s ograničenom odgovornošću mora preračunati iznos postojećeg temeljnog kapitala u iznose koji otpadaju na poslovne udjele prema fiksnom tečaju za konverziju kuna u euro zaokruživanjem na najbliži cent, s time da je društvo pritom dužno dobiti iznose uskladiti sa zahtjevima i načinom propisanim ZTD-om.¹²⁶ Društvo je dužno najkasnije u roku od tri godine od dana uvođenja eura podnijeti prijavu sudskom registru za upis navedenih uskladenja s eurom, dok prijavu može podnijeti najranije na dan prelaska na euro, tj. 1. siječnja 2023. godine, a registarski sud dužan je provesti navedeni upis po hitnom postupku i bez naknade.¹²⁷ Budući da je ZTD-om propisano da nominalni iznosi poslovnih udjela moraju biti izraženi cijelim brojem koji je višekratnik broja sto, to znači da iznosi poslovnih udjela moraju biti djeljivi sa sto.¹²⁸ Međutim, kod iznosa poslovnih udjela nakon preračunavanja kuna u euro, oni više neće biti djeljivi sa sto. Stoga će biti potrebno uskladiti i izmijeniti društvene ugovore ili izjave o osnivanju s novom valutom, odnosno eurom, a najvjerojatnije provesti povećanje ili smanjenje temeljnog kapitala radi uskladenja, jer će u suprotnom visina temeljnog kapitala i iznosi poslovnih udjela biti neusklađeni sa odredbama trenutno važećeg ZTD-a.¹²⁹ *De lege ferenda* trebalo bi izmijeniti odredbe ZTD-a radi uvođenja eura i odrediti najniži temeljni kapital za društva te višekratnike nominalnih iznosa poslovnih udjela. Predlaže se da umjesto višekratnika broja sto nominalni iznosi poslovnih udjela budu višekratnici broja deset. Ukoliko ostane propisano da nominalni iznos poslovnog udjela mora biti višekratnik broja sto, prilikom zaokruživanja kod pretvaranja kuna u euro može doći do promjene u postotku udjela u temeljnom kapitalu pojedinog člana društva, a što se ne bi smjelo dopustiti. Stoga je svakako potrebno ZTD-om posebno normirati utjecaj pretvorbe kuna u euro glede nominalnih iznosa poslovnih udjela i ukupnog temeljnog

125 Zakon o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj NN 57/22.

126 *Ibid.* Čl. 14. st. 3. – Pri preračunavanju sukladno pravilima za preračunavanje i zaokruživanje primjenjuje se sljedeće matematičko pravilo zaokruživanja: ako je treća decimala manja od pet, druga decimala ostaje nepromijenjena; ako je treća decimala jednaka ili veća od pet, druga decimala povećava se za jedan.

127 *Ibid.* Čl. 65. st. 6., 8. i 11.

128 Čl. 390. st. 1. ZTD.

129 <https://www.teb.hr/novosti/2022/uvodenje-eura-i-vrijednost-temelnog-kapitala/> (pristupljeno 29. svibnja 2022.).

kapitala društva. U svakom slučaju, društva koja imaju rezerve kapitala u koje su unesene dodatne činidbe bit će u povoljnijoj situaciji od onih koja ih nemaju, jer se problematika ulaska u eurozonu vezano uz trgovačka društva može riješiti povećanjem temeljnog kapitala. Svakako će za članove društva biti prihvatljivije povećanje temeljnog kapitala iz rezervi kapitala, tj. iz vlastitih slobodnih izvora kapitala društva, nego novim uplatama članova. Kako bi se nadoknadile razlike koje će nastati preračunavanjem kuna u euro, može se povećati temeljni kapital pretvaranjem rezervi kapitala u temeljni kapital i time se ne mijenja postojeća vlasnička struktura, jer se poslovni udjeli članova društva povećavaju razmjerno.¹³⁰ Postoji mogućnost da društvo koje ima veći temeljni kapital od minimalnog propisanog ZTD-om eventualno smanji temeljni kapital te time provede usklađivanje. U svakom će se slučaju morati provesti usklađivanje temeljnog kapitala i poslovnih udjela, izmijeniti društveni ugovor društva te izvršiti upisi promjena u sudski registar. Također bih naglasila da je u čl. 65. st. 7. Zakona o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj određeno da se sve novčane obveze na osnovi poslovnih udjela koje dospijevaju na dan uvođenja eura ili kasnije, a glasila su na kune, ispunjavaju u eurima u skladu s pravilima za preračunavanje i zaokruživanje. Iz navedenog proizlazi da se također i dodatne činidbe kao obveze iz poslovnih udjela, koje su ugovorene društvenim ugovorom u kunskom iznosu, nakon uvođenja eura preračunavaju radi unosa ili vraćanja u eurima.

V. PRESTANAK DODATNIH ČINIDBI

5.1. Prijenos poslovnog udjela opterećenog dodatnim činidbama

Poslovni udio u društvu s ograničenom odgovornošću daje skup članskih prava i obveza kojima član društva slobodno raspolaže, osim kada je društvenim ugovorom drukčije određeno. Prilikom prijenosa poslovnog udjela ne mora se mijenjati društveni ugovor. Prijenos poslovnog udjela može se izvršiti novom članu ili postojećem članu društva putem dvaju pravnih poslova, i to pravnog posla kojim se preuzima obveza prijenosa poslovnog udjela i pravnog posla kojim se prenosi poslovni udio.¹³¹ Prijenosom poslovnog udjela prenosi se članstvo u društvu, a time i sva članska prava i obveze, pa tako i dodatne činidbe. Odredbe čl. 412. st. 3. ZTD-a izričito propisuju da je za prijenos poslovnog udjela potreban ugovor sklopljen

130 *Ibid.*

131 Barbić J., *Op. cit.* (bilj. 1.), str. 119.

u obliku javnobilježničkog akta ili solemnizirane privatne isprave, a takav ugovor može se zamijeniti i sudskom odlukom. Oblik javnobilježničkoga akta ili solemnizirane privatne isprave propisan je kako za ugovor o preuzimanju obveze prijenosa poslovnog udjela tako i za ugovor o prijenosu poslovnog udjela. Ako pravni posao o preuzimanju obveze prijenosa poslovnog udjela nije sastavljen u propisanom obliku, taj će nedostatak biti otklonjen ukoliko se sklopi pravni posao o prijenosu poslovnog udjela u obliku javnobilježničkog akta ili solemnizirane privatne isprave. Takav slučaj može nastati kada ugovorne strane ne sklapaju oba pravna posla u jednoj ispravi, jer se ugovor o preuzimanju obveze prijenosa poslovnog udjela i ugovor o prijenosu poslovnog udjela mogu sklopiti istovremeno u istoj ispravi ili odvojeno u različitim ispravama.¹³² Prema tome, ugovor kojim se preuzima obveza prijenosa poslovnog udjela može biti ugovor o prodaji, zamjeni, darovanju poslovnog udjela i slično te se na taj pravni posao primjenjuju propisi obveznog prava u mjeri u kojoj nisu u suprotnosti sa ZTD-om.¹³³ Budući da se krajnji cilj prijenosa poslovnog udjela ostvaruje sklapanjem ugovora o prijenosu poslovnog udjela u kojem se očituje volja da se prenese poslovni udio na drugu osobu, činjenica da ugovor o preuzimanju obveze prijenosa poslovnog udjela nije sklopljen u propisanom obliku može se zanemariti ukoliko je ugovor o prijenosu poslovnog udjela sklopljen u obliku javnobilježničkog akta ili solemnizirane privatne isprave. Time se smatra da su oba ugovora valjana i poslovni je udio valjano prenesen.¹³⁴ Međutim, neće se smatrati da je valjano prenesen poslovni udio ako ugovorne strane imaju samo usmeni dogovor i nije sastavljen ugovor o prijenosu poslovnog udjela u propisanom obliku niti su poduzete druge zakonom propisane radnje.¹³⁵

Za prijenos poslovnog udjela članovi društva mogu u društvenom ugovoru odrediti posebne uvjete, kao naprimjer suglasnost društva. Time je izražena sloboda ugovaranja te uvjeti za prijenos poslovnog udjela ugovoreni u društvenom ugovoru ovisе o dogovoru članova društva. Međutim, odredbom čl. 412. st. 4. reč. 2. ZTD-a, koja predstavlja kogentnu normu, izričito je propisano da se poslovni udio koji je opterećen dodatnim činidbama može prenijeti samo uz suglasnost društva. Navedena suglasnost društva za prijenos poslovnog udjela opterećenog dodatnim činidbama propisana je stoga što je u interesu članova društva

da znaju tko će biti novi član koji je obavezan ispuniti dodatne činidbe i je li taj novi član to u mogućnosti izvršiti.¹³⁶ Na stjecatelja poslovnog udjela opterećenog dodatnim činidbama prelazi obveza ispunjenja dodatnih činidbi, osim ako se radi o strogo osobnim obvezama, dok za prenositelja poslovnog udjela prestaje obveza na ispunjenje dodatnih činidbi, s time da prenositelj za ispunjenje dodatnih činidbi odgovara solidarno, zajedno s novim članom, samo u dijelu u kojem ih je trebao ispuniti do podnošenja prijave za upis novog člana u knjigu poslovnih udjela.¹³⁷

Prema navedenom, za valjan prijenos poslovnog udjela opterećenog dodatnim činidbama društvo treba dati svoju suglasnost. Postavlja se pitanje koji je organ u društvu nadležan za davanje suglasnosti budući da ZTD to nije precizirao, pa bi suglasnost mogla dati uprava, nadzorni odbor ili skupština. Smatram da je uputno prilikom ugovaranja dodatnih činidbi društvenim ugovorom posebno odrediti i tko je ovlašten dati suglasnost za prijenos poslovnog udjela opterećenog dodatnim činidbama. S obzirom na to da je u interesu svih članova društva da budu upućeni o tome tko je novi imatelj poslovnog udjela opterećenog dodatnim činidbama, smatram da bi bilo najbolje da suglasnost za prijenos daje skupština. Međutim, istovremeno je uprava društva dužna imati saznanja o tome od koga će potraživati ispunjenje dodatnih činidbi, o čemu je obaviještena prijavljivanjem zainteresirane osobe ili zaprimanjem priopćenja o promjeni člana društva. Uprava društva mora, na temelju dostavljenog ugovora o prijenosu poslovnog udjela, izvršiti upis promjene člana u knjigu poslovnih udjela gdje upisuje, uz ostalo, tko je preuzeo poslovni udio i dodatne činidbe koje je dužan ispuniti.¹³⁸ U knjigu poslovnih udjela na temelju odredbe čl. 410 st. 1. ZTD-a, uprava društva upisuje, uz ostale podatke, i eventualno preuzete dodatne činidbe koje je član društva dužan ispuniti te one dodatne činidbe koje je već ispunio društvu, kao i sve ostale obveze koje terete poslovni udio.

Društvenim ugovorom mogu se za prijenos poslovnog udjela opterećenog dodatnim činidbama odrediti uvjeti za davanje suglasnosti i rok u kojem se mora pribaviti suglasnost za prijenos. Međutim, ako društvo ne bi u primjerenom roku dalo suglasnost za prijenos poslovnog udjela ili bi odbilo dati suglasnost bez opravdanog razloga, tada član može od trgovačkog suda tražiti da se suglasnost zamijeni odlukom suda.¹³⁹ Prije donošenja suglasnosti, odnosno dozvole za prijenos poslovnog

132 <https://informativni.hr/strucni-clanci/informativni-pravni-alati-raspodjelom-poslovnim-udjelom> (pristupljeno 17. svibnja 2022.).

133 Barbić J., *Op. cit.* (bilj. 132.).

134 Barbić J., *Op. cit.* (bilj. 1.), str. 129.

135 Vidi: Sudska odluka Županijskog suda u Splitu Gžo-687/2013-2.

136 Bogdanović O., *Op. cit.* (bilj. 9.), str. 161.

137 Čl. 415. st. 2. ZTD.

138 <https://informativni.hr/strucni-clanci/obveza-urednog-vodenja-knjige-poslovnih-udjela-drustva-s-ogranicenom-odgovornoscju> (pristupljeno 17. svibnja 2022.).

139 Čl. 413. st. 1. ZTD.

udjela opterećenog dodatnim činidbama, trgovački će sud saslušati upravu i člana društva koji traži suglasnost te će, ukoliko nema valjanih razloga za uskratu suglasnosti, tj. ako prijenosom poslovnog udjela neće nastati šteta za društvo, članove ili vjerovnike, sud dati suglasnost za prijenos poslovnog udjela.¹⁴⁰ Međutim, iako trgovački sud dopušta prijenos poslovnog udjela, član društva neće moći prenijeti poslovni udio osobi kojoj on to želi ako društvo u roku od mjesec dana od pravomoćnosti odluke suda preporučanim pismom obavijesti člana društva da prijenos, uz iste uvjete, dopušta nekome drugomu.¹⁴¹

5.2. Ostali načini prestanka dodatnih činidbi

Dodatne činidbe svakako prestaju za člana ispunjenjem, tj. unosom dodatni činidbi o dospijeću u rezerve kapitala. Uz navedeno, dodatne činidbe mogu prestati odlukom skupštine, odnosno izmjenom društvenog ugovora na način da se članovi oslobode obveze na dodatne činidbe ili da se pojedini član oslobodi obveze ispunjenja dodatnih činidbi.¹⁴² Izmjenom društvenog ugovora također se može odrediti da prestaju dodatne činidbe, s time da treba voditi računa da ne dode do povrede načela jednakog položaja članova društva.¹⁴³

Obveza na dodatne činidbe za članove prestaje i isključenjem člana društva ili *kaduciranjem*, u slučaju kada po dospijeću ne ispune svoje obveze na dodatne činidbe.¹⁴⁴ Također, na temelju odredbe čl. 420. st. 2. ZTD-a, član društva može istupiti iz društva iz opravdanog razloga te se na taj način osloboditi obveze na dodatne činidbe.

Dodatne činidbe za člana društva također prestaju prijenosom poslovnog udjela na novog ili postojećeg člana društva. Međutim, u tom slučaju dodatne činidbe ne prestaju, već se prenose na novog ili drugog člana te obveza za ispunjenje dodatnih činidbi i dalje postoji.

VI. USPOREDBENOPRAVNO UREĐENJE DODATNIH ČINIDBI

Dodatne činidbe u društvu s ograničenom odgovornošću poznaju i drugi pravni sustavi te ćemo stoga u ovom dijelu rada prikazati usporedbeno-pravno uređenje dodatnih činidbi u Njemačkoj, Sloveniji i Austriji.

Njemački pravni sustav poznaje dodatne činidbe u nešto drukčijem obliku jer razlikuje *Nebenflichten* koje su uređene § 3 Abs. 2. njemačkog *Gesetz be-*

*treffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung*¹⁴⁵ (dalje *GmbHG*) i *Nachschüssen* uređene odredbama § 26.–28. *GmbHG. Nebenpflichten*, koje sadržajno odgovaraju dodatnim nenovčanim činidbama prema hrvatskom pravnom uređenju, s time da, za razliku od hrvatskog uređenja, obuhvaćaju i davanje zajma te nemogućnost povrata uplaćenog. S druge strane, *Nachschüssen* sadržajno odgovaraju novčanim činidbama prema ZTD-u i postoji mogućnost povrata uplaćenog na temelju § 30 Abs. 2. *GmbHG*. Prema dredbi § 26 *GmbHG*, društvenim ugovorom mogu se, pod određenim uvjetima, ugovoriti dodatna plaćanja – *Nachschüssen*, koja moraju biti srazmjerna s nominalnim iznosom poslovnog udjela. Ukoliko društvenim ugovorom nije određena visina iznosa pojedine dodatne činidbe sukladno razmjeru poslovnog udjela, ta odredba društvenog ugovora neće imati učinka, osim ako ugovorne stranke nisu drukčije odredile podjelu obveza.¹⁴⁶ Temeljem odredbe § 27 i 28 *GmbHG*, dodatne novčane činidbe mogu biti ograničene određenim iznosom ili neograničene, a moraju biti u razmjeru s nominalnim iznosima poslovnih udjela članova. Kada se radi o novčanim činidbama u ograničenom iznosu, tada iznos mora biti točno određen ili odrediv prema određenim kriterijima, kao npr. u postotku od visine nominalnog iznosa poslovnog udjela.¹⁴⁷ Ako se radi o neograničenim dodatnim novčanim činidbama, član društva koji je u cijelosti uplatio poslovni udio može se osloboditi plaćanja dodatne novčane činidbe na način da svoj poslovni udio stavi na raspolaganje u roku od mjesec dana od dospijeća dodatne činidbe, odnosno od zahtjeva da unese dodatnu novčanu činidbu u društvo. U tom će se slučaju poslovni udio člana prodati na javnoj dražbi u roku od mjesec dana od objave, a drukčiji način prodaje dopušten je samo uz suglasnost tog člana društva. Ako sredstva pribavljena prodajom poslovnog udjela budu veća od troškova prodaje i podmirenja dodatne činidbe, tada razlika pripada članu društva, a ako se prodajom poslovnog udjela ne bi mogle namiriti obveze, tada poslovni udio pripada društvu koje ga može prodati za svoj račun.¹⁴⁸ Društvenim ugovorom mogu se ograničiti navedene odredbe zakona ako dodatne činidbe prelaze određeni iznos. Temeljem § 30 Abs. 2. *GmbHG*, dodatne novčane uplate mogu se vratiti članovima ako one nisu potrebne za pokrivanje

145 Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung od 20. travnja 1892(RGBl. I S. 477) posljednja izmjena i dopuna zakona od 7. 8. 2021. (BGBl. IS. 3311) m.W.v. 12. 8. 2021. <https://www.gesetze-im-internet.de/gmbhg/GmbHG.pdf> (pristupljeno 16. travnja 2022.).

146 https://www.haufe.de/finance/haufe-finance-office-premium/iii-der-gesellschafter-und-die-gesellschaft-32-nebenpflichten_idesk_PI20354_HI13363458.html (pristupljeno 10. lipnja 2022.).

147 *Ibid.*

148 § 27 GmbHG.

140 *Ibid.*

141 Čl. 413. st. 2. ZTD.

142 Bogdanović O., *Op. cit.* (bilj. 9.), str. 164.

143 Barbić J., *Op. cit.* (bilj. 1.), str. 243.

144 Čl. 400. ZTD.

gubitka, s time da se povrat ne može izvršiti prije nego što prođu tri mjeseca nakon objave odluke o povratu i povrat nije dopušten prije pune uplate temeljnog kapitala. Vraćene dodatne uplate tretiraju se kao da nisu ni bile uplaćene. Ukoliko član dodatnu novčanu činidbu u ograničenom iznosu ne izvrši pravovremeno, posljedica toga može biti *kaduciranje*, osim ako društvenim ugovorom nije drugačije određeno.¹⁴⁹ Međutim, kao što je ranije navedeno, ako se radi o neograničenoj dodatnoj novčanoj činidbi, tada se za zakašnjenje s unosom dodatnih novčanih uplata ne predviđaju tako stroge posljedice kao što je *kaduciranje* te se član koji je u cijelosti uplatio poslovne udjele može osloboditi obveze ako u roku od mjesec dana od dospelosti dodatne uplate stavi svoj poslovni udio na raspolaganje, što odgovara i hrvatskom uređenju.¹⁵⁰ S druge strane, njemački pravni sustav poznaje i *Nebenpflichten*, koje su uređene u § 3 Abs. 2. *GmbHG* te uz dodatne uplate novca koje se ne mogu vratiti obuhvaćaju i dodatne nenovčane činidbe koje se mogu preuzeti naplatno ili besplatno.¹⁵¹ Prema odredbi § 3 Abs. 2. *GmbHG*, društvenim ugovorom mogu se odrediti i ugovoriti i druge dodatne obveze, odnosno dodatne činidbe koje se mogu odnositi na preuzimanje upravljanja društvom, davanje pozajmica ili uplate *agija*, s time da nije potrebna dodatna odluka skupštine. Međutim, članovi društva također mogu sklopiti obveznopravne ugovore različitog sadržaja, kojima preuzimaju određene obveze, ali koji djeluju samo *inter partes* jer nisu uključeni u društveni ugovor i nemaju učinak za buduće članove društva.¹⁵²

Slovenski pravni sustav također poznaje pravni institut dodatnih činidbi (*naknadna vplačila*), uređenih odredbama čl. 491., 492. i 495. st. 2. *Zakona o gospodarskih družbah*.¹⁵³ Dodatne činidbe prema slovenskom pravu mogu biti novčane ili nenovčane i moraju biti određene društvenim ugovorom, s time da odluku o dodatnim činidbama mogu donijeti suglasno svi članovi društva.¹⁵⁴ Nenovčane dodatne činidbe, na temelju odredbe čl. 475. *Zakona o gospodarskih družbah*, mogu biti pokretnine, nekretnine, prava i poduzeće ili dio poduzeća. Za razliku od hrvatskog uređenja, slovenski je pravni sustav na temelju čl. 491. st. 2. *Zakona o gospodarskih družbah* zadržao razmjernost dodatnih činidbi s visinom nominalnih iznosa poslovnih udjela članova društva u obliku kogentne norme, s time

da je društvenim ugovorom moguće ugovoriti i najviši iznos dodatnih činidbi. Prema tome, slovenski pravni sustav izričito ne razlikuje dodatne novčane uplate s ograničenim iznosom i dodatne novčane uplate s neograničenim iznosom, kao što je to u hrvatskom i njemačkom pravnom sustavu. Međutim, iz odredbi slovenskog zakona može se zaključiti da dodatne novčane činidbe društvenim ugovorom mogu biti određene s najvišim iznosom, ali i ne moraju, te su u tom slučaju neodređene. Unosom dodatnih činidbi, kao i kod hrvatskog uređenja, ne povećava se temeljni kapital. Društvo može zahtijevati unos dodatnih činidbi i prije uplate svih poslovnih udjela ako je tako određeno društvenim ugovorom.¹⁵⁵ Iako dodatne činidbe nisu obvezan sadržaj društvenog ugovora, da bi bile valjano ugovorene, moraju biti sadržane u društvenom ugovoru.¹⁵⁶ Temeljem čl. 492. *Zakona o gospodarskih družbah*, član društva koji dode u zakašnjenje s ispunjenjem dodatnih činidbi dužan je uz dodatne činidbe društvu uplatiti zakonske zatezne kamate, a može biti *kaduciran*, s time da za ispunjenje dodatnih činidbi odgovaraju i prednici člana društva, ako društvenim ugovorom nije što drugo određeno.¹⁵⁷ Nema posebnih odredbi o ograničenim i neograničenim novčanim uplatama i posljedicama zakašnjenja s unosom takvih dodatnih činidbi, kao što je to posebno uređeno u hrvatskom i njemačkom pravu. *Zakonom o gospodarskih družbah* u čl. 495. st. 2. također je određen obvezan postupak o vraćanju dodatnih činidbi uz ispunjenje materijalnih i formalnih uvjeta.¹⁵⁸ Uvjet je za povrat dodatnih činidbi to da nisu namijenjene pokriću temeljnog kapitala ako postoji gubitak. Odluka o vraćanju dodatnih činidbi mora se tri mjeseca prije vraćanja dodatnih činidbi elektronički objaviti na stranicama AJPES-a.¹⁵⁹ Vraćene dodatne činidbe tretiraju se kao da nisu ni bile uplaćene. Kada se radi o dodatnim činidbama koje su uplaćene prije uplate poslovnog udjela u cijelosti, povrat dodatnih činidbi je ništetan, odnosno dodatne činidbe ne mogu se vratiti i uračunavaju se u temeljni kapital. Presudom Vrhovnog suda Republike Slovenije¹⁶⁰ i ranijih presuda Upravnog suda Republike Slovenije¹⁶¹ razriješeno je dugogodiš-

155 Čl. 492. Zakona o gospodarskih družbah.

156 Pešec Z., „Spori v družbi z omejeno odgovornostjo s posebnim ozirom na posebnosti glede na delniško družbo“, Vrhovno sodišče Republike Slovenije, Pravosodni bilten (PB) 2/2015, str. 43.

157 Na odgovarajući način se primjenjuju odredbe čl. 485–489. Zakona o gospodarskih družbah.

158 http://www.taxslovenia.com/resources/2020_Sl_TaxSlovenia_Naknadna_vplacila.pdf (pristupljeno 31. svibnja 2022.).

159 Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidencije in storitve <https://www.ajpes.si/> (pristupljeno 30. svibnja 2022.).

160 [https://www.sodnapraksa.si/?q=*&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDSS\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&submit=%C5%A1%C4%8Di&id=2015081111425280](https://www.sodnapraksa.si/?q=*&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDSS]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&submit=%C5%A1%C4%8Di&id=2015081111425280) (pristupljeno 30. svibnja 2022.).

161 <http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111420903&databas e%5B%5D=SOVS&database%5BIESP%5D=IESP&databa>

149 § 28 GmbHG.

150 <https://www.ionos.at/startupguide/gruendung/nachschuesspflicht/> (pristupljeno 30. svibnja 2022.).

151 Česić Z., *Op. cit.* (bilj. 12.), str. 159.

152 *Op. cit.* (bilj. 146.).

153 Zakon o gospodarskih družbah (Službeni list RS, br. 65/09 – službeno pročišćeni tekst, 33/11, 91/11, 32/12, 57/12, 44/13 – odl. US, 82/13, 55/15, 15/17, 22/19 – ZPosS, 158/20 – ZIntPK-C i 18/21).

154 Čl. 491. Zakona o gospodarskih družbah.

nje sporno pitanje oporezivanja dodatnih činidbi u društvu s ograničenom odgovornošću.¹⁶² Tako se od 2020. godine oporezuju povratni dodatnih činidbi, s time da se navedeno oporezivanje odnosi kako na postojeće tako i na buduće dodatne činidbe, ali je potrebno razlikovati vraćanje dodatnih činidbi u istom iznosu u kojem su uplaćene i vraćanje dodatnih činidbi u većem iznosu od unesenog. Ukoliko je članu društva vraćen iznos jednak onomu koji je unesen na ime dodatnih činidbi u društvo, tada član ne stječe dohodak, već su mu samo vraćena uplaćena sredstva, pa stoga nema potrebe za oporezivanjem. Međutim, ako je vraćeni iznos veći od unesenog na ime dodatnih činidbi, tada se višak vraćenog smatra dividendom i oporezuje se po poreznoj stopi od 27,5%.¹⁶³ Zbog navedenog su društva od 2021. godine nadalje na temelju čl. 340.b. *Zakona o davčnem postupku*¹⁶⁴ dužna elektroničkim putem dostavljati poreznoj upravi podatke o članovima društva – fizičkim osobama koje su imatelji poslovnih udjela opterećenih dodatnim činidbama – i o visini uplaćenih i isplaćenih dodatnih činidbi. Navedenim se pokušavaju smanjiti porezne malverzacije prilikom izvlačenja sredstava iz društva.

Austrijski pravni sustav razlikuje dodatne novčane i dodatne nenovčane činidbe. U Austriji je odredbom § 8. Abs. 1. austrijskog GmbHGA¹⁶⁵ propisano da se članovi društva mogu društvenim ugovorom obvezati uz uplate poslovnog udjela i na dodatne nenovčane činidbe koje imaju imovinsku vrijednost. Društvenim ugovorom određuju se opseg i uvjeti unosa takvih činidbi u društvo te eventualne ugovorne kazne ukoliko članovi ne izvrše obvezu. Također se društvenim ugovorom određuje visina naknade za unos dodatnih nenovčanih činidbi. Slijedom navedenog proizlazi da navedena odredba odgovara hrvatskom uređenju dodatnih nenovčanih činidbi, ali se razlikuje od njemačkog, koje nema toliko detaljnu odredbu. Dodatne novčane činidbe uređene su odredbama § 72.–74. GmbHGA koje propisuju da se društvenim ugovorom može odrediti kako članovi društva mogu donijeti odluku o zahtjevu dodatnih novčanih uplata. Za razliku od dodatnih nenovčanih činidbi, dodatne novčane činidbe u Austriji se mogu

zahtijevati samo na temelju odluke skupštine, dok obveza na dodatne nenovčane činidbe proizlazi neposredno iz društvenog ugovora i nije potrebna posebna odluka skupštine.¹⁶⁶ Iako su odredbe austrijskog i njemačkog zakona slične, odredba § 72. Abs. 2 GmbHGA u suprotnosti je s § 26. Abs. 3. GmbHG, jer njemačko uređenje predviđa ograničenje obveze plaćanja dodatnih novčanih činidbi na dobrovoljnoj bazi. Stoga prema austrijskom uređenju obveza plaćanja novčanih činidbi mora biti ograničena određenim iznosom koji je razmjern visini nominalnog iznosa poslovnog udjela člana društva, dok njemački zakon određuje da se društvenim ugovorom mogu, ali ne moraju, dodatne novčane činidbe ograničiti na određeni iznos. Odredbom austrijskog zakona izričito je propisano da, ukoliko dodatne novčane činidbe nisu ograničene, takva odredba društvenog ugovora neće biti valjana te se radi o odredbi *ius cogens*.¹⁶⁷ Iz navedenog proizlazi da austrijski pravni sustav poznaje samo dodatne novčane činidbe u ograničenom iznosu, pa se time razlikuje od hrvatskog i njemačkog pravnog sustava. Austrijski zakon također ne poznaje mogućnost istupanja iz društva, odnosno stavljanje na raspolaganje poslovnog udjela radi oslobođenja ispunjenja dodatne novčane činidbe u neograničenom iznosu kao što je to određeno i moguće u njemačkom i hrvatskom pravnom sustavu.¹⁶⁸ Temeljem odredbe § 73. GmbHGA na člana društva koji dode u zakašnjenje s ispunjenjem dodatne novčane uplate, ako društvenim ugovorom nije drukčije određeno, primjenjuju se odredbe o odgovornosti za neplaćene poslovne udjele, s time da prednik odgovara samo do visine iznosa za neplaćene dodatne činidbe koja je bila ugovorena društvenim ugovorom u trenutku istupanja člana iz društva.¹⁶⁹ Vraćanje dodatnih novčanih činidbi razmjerno poslovnim udjelima članova društva moguće je samo ako iznosi nisu potrebni za pokriće gubitaka u temeljnom kapitalu i nakon što prođe rok od tri mjeseca od objave odluke društva o povratu dodatnih činidbi.¹⁷⁰ Stoga nakon povrata dodatnih činidbi preostala imovina društva, umanjena za obveze društva, mora još uvijek biti u visini nominalnog iznosa temeljnog kapitala društva, jer bi se u suprotnom u bilanci stanja društva pojavio gubitak u temeljnom kapitalu.¹⁷¹ Ako je društvenim ugovorom dopušteno da se dodatne činidbe unesu prije potpune uplate poslovnih udjela, tj. potpune uplate temeljnog kapitala, tada

[se%5BVDDSS%5D=VDSS&database%5BUPRS%5D=UPRS&_su_bmit=%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2015081111420903](https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung/Bundesnormen/10001720/GmbHG%2c%20Fassung%20vom%2016.04.2022.pdf) (pristupljeno 25. svibnja 2022.).

162 Kocbek M., „Naknadna uplaćila u kapital gospodarskih družb“ Podjetje in delo letnik 45. br. 2, Ljubljana, 2019., str. 243.

163 *Op. cit.* (bilj. 154.).

164 Zakon o davčnem postupku Službeni list RS, št. 13/11 – službeno pročišćeni tekst, 32/12, 94/12, 101/13 – ZDavNepr, 111/13, 22/14 – odl. US, 25/14 – ZFU, 40/14 – ZIN-B, 90/14, 91/15, 63/16, 69/17, 13/18 – ZJF-H, 36/19, 66/19, 145/20 – odl. US, 203/20 – ZIUPOPDVE, 39/22 – ZFU-A i 52/22 – odl. US.

165 <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung/Bundesnormen/10001720/GmbHG%2c%20Fassung%20vom%2016.04.2022.pdf> (pristupljeno 16. travnja 2022.).

166 Brugger/Schopper in Straube/Ratka/Rauter, WK GmbHG § 72 (Stand 1.11.2015, rdb.at).

167 *Ibid.*

168 *Ibid.*

169 Brugger/Schopper in Straube/Ratka/Rauter, WK GmbHG § 73 (Stand 1.11.2015, rdb.at).

170 § 74. GmbHGA.

171 Brugger/Schopper in Straube/Ratka/Rauter, WK GmbHG § 74 (Stand 1.11.2015, rdb.at).

povrat dodatnih činidbi nije moguć prije no što se u cijelosti uplati temeljni kapital. Za povrat dodatnih činidbi protivno prethodno navedenim odredbama odgovarat će tijela društva, odnosno uprava i drugi članovi društva na temelju odredaba § 25. i 83. GmbHGA.

U obrađenim usporedbenopravnim sustavima, njemačkom, slovenskom i austrijskom, također postoje dodatne činidbe kao način financiranja društva s ograničenom odgovornošću, kojim se zamjenjuje financiranje putem zajma ili povećanja temeljnog kapitala, koje je zakonom strože uređeno. Najznačajnija razlika u odnosu na hrvatsko uređenje dodatnih činidbi jest u činjenici da obveze na dodatne činidbe u usporedbenopravnim sustavima moraju biti određene u razmjeru s poslovnim udjelima člana društva.

VII. ZAKLJUČAK

Dodatne činidbe predstavljaju jedan od načina financiranja društva, što je specifično za društvo s ograničenom odgovornošću. Svrha dodatnih činidbi jest to da članovi društva mogu na jednostavniji način financirati društvo. Društvo s ograničenom odgovornošću može se financirati na različite načine. Najčešće se članovi društva odlučuju za financiranje putem zajmova, no dužničko zaduživanje najskuplji je oblik zaduživanja za društvo. Financiranje je također moguće putem povećanja temeljnog kapitala uplatama članova društva, ali to iziskuje propisane formalnosti i dodatne troškove i stoga je za članove društva najprihvatljivije ugovaranje dodatnih činidbi kao alternativni način financiranja društva. Prednost je dodatnih činidbi u većoj fleksibilnosti uplate i vraćanja dodatnih činidbi kada se za to ispune uvjeti. Prilikom određivanja dodatnih činidbi članovi društva imaju slobodu ugovaranja visine dodatnih činidbi, načina unosa i dospjeća, načina vraćanja i drugo. Važno je naglasiti da je prednost dodatnih činidbi kao instituta financiranja društva u činjenici da se radi o vlastitom, a ne dužničkom izvoru sredstava, što je također pozitivno za bonitet društva. Unosom dodatnih činidbi u društvo ne povećava se temeljni kapital društva i članovi ne stječu dodatna prava u društvu, već se povećava imovina društva kojom ono može slobodno raspolagati. Budući da se dodatne činidbe unose u rezerve kapitala koje se mogu koristiti u zakonom određene svrhe, tako se i dodatne činidbe mogu koristiti samo pod uvjetima i na način određen zakonom. S obzirom na to da će Hrvatska s 1. siječnja 2023. godine umjesto kune početi koristiti euro, bit će potrebno usklađivanje temeljnog kapitala i nominalnih iznosa poslovnih udjela, za što će od važnosti biti rezerve kapitala ako se članovi odluče na povećanje temeljnog

kapitala iz rezervi kapitala kako ne bi morali povećavati temeljni kapital novim uplatama. Rezerve kapitala u koje su unesene dodatne činidbe također se mogu koristiti za pokriće gubitaka iz tekuće ili prethodnih godina. Iako namjera zakonodavca nije primarno bila da se dodatne činidbe koriste za pokriće gubitaka, već za financiranje novih poslovnih pothvata, iznosi uplaćeni na ime dodatnih činidbi mogu se koristiti za pokriće gubitaka. Gubici se mogu prenositi u iduće godine, ali ako društvo odluči da će se dodatne činidbe iskoristiti za pokriće gubitka, tada su one iskorištene i ne mogu se vratiti članovima društva.

Dodatne činidbe nisu obvezne i stoga ih je potrebno predvidjeti u društvenom ugovoru koji mora biti sastavljen u obliku javnobilježničkog akta ili solemnizirane privatne isprave. Stoga dodatne činidbe predstavljaju fakultativni sadržaj društvenog ugovora, ali ako se članovi odluče na ugovaranje dodatnih činidbi, one moraju biti određene društvenim ugovorom. Tako se društvenim ugovorom mogu ugovoriti dodatne činidbe za neke ili sve članove društva i ne moraju biti u razmjeru s iznosom poslovnih udjela pojedinog člana društva. Radi se o članskoj obvezi, što posljedično dovodi do toga da se prilikom prijenosa poslovnog udjela prenosi i obveza na dodatne činidbe, jer je ustvari poslovni udio opterećen dodatnim činidbama, osim ako se radi o dodatnim činidbama koje su strogo osobne naravi. Vraćanje dodatnih činidbi zakonom je strogo određeno te je moguće ako nema gubitaka u društvu i samo razmjerno ulozima članova društva nakon proteka tri mjeseca od dana kada je društvo objavilo odluku o povratu. Povrat dodatnih činidbi nije moguć ako još nisu u cijelosti uplaćeni poslovni udjeli svih članova društva, tj. ako nije u potpunosti uplaćen temeljni kapital.

Članovi društva društvenim ugovorom mogu ugovoriti kao dodatne činidbe dodatne uplate novca ili unos nenovčanih činidbi koje imaju imovinsku vrijednost. ZTD-om su detaljno propisane dodatne novčane uplate novca u ograničenom iznosu i u neograničenom iznosu te različito postupanje za slučaj neispunjenja tih obveza. Također je strogo određen sadržaj društvenog ugovora ukoliko se ugovaraju dodatne nenovčane činidbe. Članovi društava, ovisno o usvojenim odlukama skupštine i odredbama društvenog ugovora, mogu unositi u društvo na ime dodatnih činidbi novčane iznose kako bi financirali dodatne poslovne pothvate, ali na ime dodatnih činidbi mogu unositi i drugu imovinu ili prava koja imaju imovinsku vrijednost, a potrebna su radi lakšeg poslovanja društva. Tako se može na ime dodatnih činidbi u društvo unijeti nekretnina, pokretnina, dati u zakup nekretnina, unijeti svoj rad, *know-how*, patent, industrijski dizajn, preuzeti obveza upravljanja društvom i drugo.

Za nenovčane činidbe član društva ima pravo na naknadu, no postavlja se pitanje mogu li se vratiti nenovčane činidbe i na koji način ili se mogu vratiti samo novčani iznosi, tj. novčana protuvrijednost unesenih nenovčanih dodatnih činidbi. Otvoreno je pitanje je li moguće vratiti dodatne nenovčane činidbe za koje društvo plaća naknadu članu društva, kao naprimjer nekretninu, što bi *de lege ferenda* trebalo izričito urediti.

Unosom dodatnih činidbi ne povećava se temeljni kapital niti članovi društva stječu dodatna prava, a o uporabi dodatnih činidbi odlučuje društvo u okviru redovnog upravljanja društvom, osim ako društvenim ugovorom nije što drugo ugovoreno. Dodatne se činidbe, u odnosu na zajam kao obveznopravni individualni ugovor člana s društvom, razlikuju u prvom redu u obvezi plaćanja kamate, što predstavlja skuplji način financiranja društva. Dodatne su činidbe članske obveze, jer su ugovorene društvenim ugovorom i povrat unesenog moguć je uz zakonom propisane uvjete. Unos dodatnih činidbi siguran je način financiranja društva

budući da su dodatne činidbe vezane uz poslovni udio te se prijenosom poslovnog udjela prenosi i obveza na dodatne činidbe. Uputno je da javni bilježnik prilikom osnivanja društva ili izmjena društvenog ugovora članove društva upozna s mogućnošću ugovaranja dodatnih činidbi kao načinom povoljnog financiranja društva. Svakako je uputno da članovi društva ugovore dodatne činidbe, jer time mogu na jednostavniji i jeftiniji način financirati poslovanje društva, a postoji i mogućnost povrata unesenog. Ako prilikom osnivanja društva članovi društva nisu ugovorili dodatne činidbe, oni ih mogu u svako doba ugovoriti izmjenom društvenog ugovora, tj. kada društvo zatreba financijska sredstva, članovi mogu ugovoriti dodatne činidbe. Nema zapreke ni da izmjenom društvenog ugovora članovi društva odrede drukčije dodatne činidbe (visinu iznosa, način unosa, dospijeće, povrat, naknadu za nenovčane činidbe i drugo) ili oslobode člana društva od obveze na dodatne činidbe, budući da članovi društva u ugovaranju dodatnih činidbi imaju široku autonomiju.

SUMMARY

Members of a limited liability company may stipulate through articles of association additional performances as an alternative way of financing the company. The obligation to take additional performances may be, by the articles of association, assumed by some or all members of the company in the form of payment of money or fulfillment of other actions that have property value, which does not increase the share capital. By entering additional performances in the capital reserves, the company acquires the capital necessary for operations without carrying out special formalities prescribed for the increase of share capital or a loan that replaces the share capital. Capital reserves in which additional performances are included can be used for the purposes prescribed by law, and when the conditions are met, capital reserves can be converted into share capital, which will de lege ferenda be important in Croatia's transition to the eurozone to adjust share capital and nominal amounts of business shares with legal regulations. By fulfilling the preconditions prescribed by law, additional financial performances can be returned to the members of the company, while for additional non-monetary performances, the members of the company are entitled to compensation that may not exceed the value of the performances they need to fulfill.

Keywords: *limited liability company, additional performances, additional financial performances, additional non-monetary performances, capital reserves.*

IZVORI

Knjige i članci:

1. Barbić J., Pravo društava, Društva kapitala, Knjiga druga, Svezak II, Društvo s ograničenom odgovornošću, društvo za uzajamno osiguranje, kreditna unija, europsko društvo, za druga, europska zadruha, Sedmo, izmijenjeno i dopunjeno izdanje Organizator, Zagreb, 2020.
2. Barbić J., Pravo društava, Društva kapitala, Knjiga druga, Svezak I, Dioničko društvo, Sedmo, izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Organizator, Zagreb, 2020.
3. Barbić J., Markovinović H., Zakon o trgovačkim društvima, Zakon o sudskom registru, Pravilnik o načinu upisa u sudski registar s obrascima, uputa. S uvodnim objašnjenjima, napomenama i abecednim kazalima. Drugo, dopunjeno izdanje. Organizator, Zagreb, 2005.
4. Barbić J., „Društveni ugovor kao pravni posao na kome se temelji društvo”, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Vol. 62 No. 1–2, 2012., str. 475–534.
5. Barbić J., „Pravo na dividendu kao temeljno imovinsko pravo dioničara”, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Vol. 62 No. 5–6, 2012., str. 1413–1443.
6. Bogdanović O., „Dodatne činidbe u društvu s ograničenom odgovornošću”, Pravnika : časopis za pravna i društvena pitanja, Vol. 46 No. 93, 2013., str. 149–156.
7. Brkanić V., „Računovodstvo kapitalnih pričuva u d.o.o.-u”, RRIIF, Listopad 2019., Zagreb, str. 41–46.
8. Brkanić V., „Dokapitalizacija d.o.o.-a i j.d.o.o.-a”, RRIIF, Rujan 2021., Zagreb, str. 32–38.
9. Česić Z., Blažević L., „Dodatne činidbe u društvu s ograničenom odgovornošću”, RRIIF br. 12/2008, str. 235–239.
10. Česić Z., „Ispunjenje dodatnih činidaba člana društva s ograničenom odgovornošću”, RRIIF br. 6/10, Zagreb, 2010., str. 158–162.
11. Filipović, V., Gorenc V., Slakoper Z., Zakon o trgovačkim društvima s komentarom, Druga, izmijenjena i dopunjena naklada, RRIIF, Zagreb, 1996.,
12. Hobljaj H., „Javnobilježnički akt s nasljedno-pravnim učincima u slovenskom i hrvatskom pravu: konceptualne sličnosti i razlike”, Javni bilježnik, Vol. 24 No. 47, 2020., str. 66–83.
13. Klarić P., Vedriš M., Gradansko pravo, Narodne novine, Zagreb, 2008.
14. Kocbek M., „Naknadna vplačila v kapital gospodarskih družb”, Podjetje in delo, godina 45. br. 2, Ljubljana, 2019., str. 243–255.
15. Miletić A., „Revizija povećanja temeljnog kapitala iz reinvestiranog dobitka i rezervi kapitala”, RRIIF, br. 2/13, 2013., Zagreb, str. 191–196.
16. Nikolić V., Hobljaj H., Grbac M., „Anticipirano odlučivanje građana u Republici Hrvatskoj”, Javni bilježnik, Vol. 25, No. 48, 2021., str. 29–61.
17. Pezo V., Pravni leksikon, Leksikografski zavod Miroslava Krležje, Zagreb, 2007.
18. Pešec Z., „Spori v družbi z omejeno odgovornostjo s posebnim ozirom na posebnosti glede na delniško družbo”, Vrhovno sodišče Republike Slovenije, Pravosodni bilten (PB) 2/2015, str. 43.
19. Trčović Z., „Nastanak i uporaba kapitalnih pričuva”, RRIIF, br. 10/2008, Zagreb, str. 22–27.
20. Vidović A., „Unos nekretnine u kapitalne pričuve društva”, RRIIF, Srpanj 2021., Zagreb, str. 180–182.

Pravni akti:

1. Zakon o trgovačkim društvima NN 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19.
2. Zakon o trgovačkim društvima NN 111/93.
3. Zakon o izmjenama i dopunama zakona o trgovačkim društvima NN 118/03.
4. Zakon o izmjenama i dopunama zakona o trgovačkim društvima NN 137/09.
5. Zakon o gospodarskih družbah Službeni list RS, br. 65/09 – službeno pročišćeni tekst, 33/11, 91/11, 32/12, 57/12, 44/13 – odl. US, 82/13, 55/15, 15/17, 22/19 – ZPosS, 158/20 – ZIntPK-C i 18/21.
6. Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung od 20. travnja 1892(RGBl. I S. 477) posljednja izmjena i dopuna zakona od 07.08.2021. (BGBl. IS. 3311) m.W.v. 12.08.2021.
7. Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21.
8. Zakon o javnom bilježništvu NN 78/93, 29/94, 162/98, 16/07, 75/09, 120/16 i 57/22.
9. Zakon o porezu na promet nekretnina NN 115/16, 106/18.
10. Pravilnik poreza na dobit NN 95/05, 133/07, 156/08, 146/09, 123/10, 137/11, 61/12, 146/12, 160/13, 12/14, 157/14, 137/15, 1/17, 2/18, 1/19, 1/20, 59/20 i 1/21.
11. Opći porezni zakon NN 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 42/20.

12. Zakon o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj NN 57/22.
13. Zakon o davčnem postopku Službeni list RS, št. 13/11 – službeno pročišćeni tekst, 32/12, 94/12, 101/13 – ZDavNepr, 111/13, 22/14 – odl. US, 25/14 – ZFU, 40/14 – ZIN-B, 90/14, 91/15, 63/16, 69/17, 13/18 – ZJF-H, 36/19, 66/19, 145/20 – odl. US, 203/20 – ZIUPOPDVE, 39/22 – ZFU-A i 52/22 – odl. US.
4. <https://informator.hr/strucni-clanci/obveza-urednog-vodenja-knjige-poslovnih-udjela-drustva-s-ogranicenom-odgovornoscju> (pristupljeno 17. svibnja 2022.).
5. <https://www.teb.hr/novosti/2017/obvezni-redosljed-podijele-dobiti-trgovackog-drustva/> (pristupljeno 18. svibnja 2022.).
6. <https://www.teb.hr/novosti/2022/uvodenje-eura-i-vrijednost-temelnog-kapitala/> (pristupljeno 29. svibnja 2022.).

Sudska praksa:

1. [http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111420903&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDSS\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2015081111420903](http://www.sodnapraksa.si/?q=id:2015081111420903&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDSS]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2015081111420903) (pristupljeno 25. svibnja 2022.).
2. Sudska odluka Županijskog suda u Splitu Gž-687/2013-2 <https://informator.hr/sudske-odluke/452179?hls=dodatne%2520%25C4%258Dini-dbe> (pristupljeno 15. svibnja 2022.).
3. [https://www.sodnapraksa.si/?q=*&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDSS\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&submit=i%C5%A1%C4%8Di&id=2015081111425280](https://www.sodnapraksa.si/?q=*&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDSS]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&submit=i%C5%A1%C4%8Di&id=2015081111425280) (pristupljeno 30. svibnja 2022.).
7. https://beck-online.beck.de/Dokument?vpath=bibdata%2Fkomm%2Fmuekogmbhg_1_band1%2Fgmbhg%2Fcont%2Fmuekogmbhg.gmbhg.p26.htm&anchor=Y-400-W-MUEKO-GMBHG_1_BAND1-NAME-BUCHUEBER_36 (pristupljeno 30. svibnja 2022.).
8. <https://www.ionos.at/startupguide/gruendung/nachschusspflicht/> (pristupljeno 30. svibnja 2022.).
9. <https://www.ajpes.si/> (pristupljeno 30. svibnja 2022.).
10. <http://www.taxslovenia.com/resources/2020-SI-TaxSlovenia-Naknadna-vplacila.pdf> (pristupljeno 31. svibnja 2022.).
11. https://www.haufe.de/finance/haufe-finance-office-premium/iii-der-gesellschafter-und-die-gesellschaft-32-nebenpflichten_idesk-PI20354-HI13363458.html (pristupljeno 10. lipnja 2022.).

Mrežna vrela:

1. <https://www.gesetze-im-internet.de/gmbhg/GmbHG.pdf> (pristupljeno 16. travnja 2022.).
2. <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung/Bundesnormen/10001720/GmbHG%2c%20Fassung%20vom%2016.04.2022.pdf> (pristupljeno 16. travnja 2022.).
3. <https://informator.hr/strucni-clanci/informatorovi-pravni-alati-raspolaganje-poslovnim-udjelom> (pristupljeno 17. svibnja 2022.).
12. Brugger/Schopper in Straube/Ratka/Rauter, WK GmbHG § 74 (Stand 1. 11. 2015, rdb.at).
13. Brugger/Schopper in Straube/Ratka/Rauter, WK GmbHG § 73 (Stand 1. 11. 2015, rdb.at).
14. Brugger/Schopper in Straube/Ratka/Rauter, WK GmbHG § 74 (Stand 1. 11. 2015, rdb.at).